

Kompetencije odgajatelja iz područja prijelaza i prilagodbe

Tuček, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:459204>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Mirna Tuček

Kompetencije odgajatelja iz područja prijelaza i prilagodbe
ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Kompetencije odgajatelja iz područja prijelaza i prilagodbe
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Razvojna psihologija

Mentorica: Prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić

Studentica: Mirna Tuček

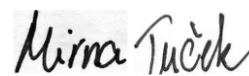
Matični broj: 0299015490

U Rijeci,
rujan, 2024

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju“

Vlastoručni potpis:

Mirna Tuček

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, prof. dr. sc. Sanji Tatalović Vorkapić, na strpljenju, razumijevanju i stručnim savjetima koji su bili ključni za ovaj rad. Njezina podrška i smjernice značajno su poboljšali kvalitetu mog rada i doprinijeli njegovom uspjehu.

Zahvaljujem se svojoj obitelji koja je uvijek bila uz mene, pružajući mi nesebičnu podršku i ohrabrenje tijekom studiranja. Njihova podrška i razumijevanje omogućili su mi da uspješno završim ovaj rad i ostvarim svoje ciljeve.

Hvala!

Sažetak:

Područje kvalitete prijelaza i prilagodbe djece rane i predškolske dobi pretpostavlja niz specifičnosti u okviru organizacije rada odgajatelja, a time i određenu vrstu i razinu relevantnih kompetencija. S obzirom na njihovu važnost u okviru odgojno-obrazovnog rada odgajatelja, ovaj će se rad usmjeriti na njihovo proučavanje, posebice u kontekstu ranoga učenja i poučavanja djece rane i predškolske dobi. Ključno je da odgajatelji posjeduju odgovarajuće vještine i razumijevanje kako bi podržali djecu tijekom ovog tranzicijskog razdoblja. Teorijski modeli poput Bronfenbrennerove teorije ekoloških sustava, soci-kulturnog modela Vygotskog, te ekološko-dinamički model prijelaza Rimm-Kaufman i Pianta pružaju korisne perspektive za razumijevanje dječjih prijelaza i potrebnih podrški. Osim teorijskih osnova, rad se fokusira i na praktične kompetencije koje odgajatelji trebaju razviti kako bi uspješno podržali djecu tijekom prijelaznog razdoblja. Socijalno-emocionalne kompetencije odgajatelja ključne su za uspostavu povjerenja i sigurnosti s djecom, što je temelj za njihov emocionalni i socijalni razvoj. Važno je da odgajatelji budu svjesni vlastitih emocija, mogu ih regulirati u stresnim situacijama te razumiju i reaguju na emocionalne potrebe djece. Kvalitetan odnos između odgajatelja i djeteta, obilježen podrškom, empatijom i prijateljskom komunikacijom, ključan je za uspješnu integraciju djece u vrtićku zajednicu. Individualizacija pedagoškog pristupa omogućuje odgajateljima da prilagode aktivnosti i podršku prema specifičnim potrebama svakog djeteta, potičući njihove jedinstvene potencijale i interese. Suradnja s roditeljima igra također ključnu ulogu u olakšavanju prijelaza djeteta u vrtićko okruženje. Ovaj rad naglašava važnost razvoja specifičnih kompetencija odgajatelja kako bi se osigurala uspješna integracija djece u vrtićku zajednicu. Integracija teorije i prakse u radu s djecom rane i predškolske dobi ključna je za stvaranje poticajnog okruženja koje podržava njihov emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj.

Ključne riječi: kompetencije, odgajatelji, prijelaz djece iz obitelji u dječji vrtić, prilagodba u vrtiću, kvaliteta rada

EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' TRANSITION AND ADJUSTMENT COMPETENCIES

Summary:

Transition quality and adjustment of early and preschool aged children assumes a series of specificities within the organization of the work of early childhood educators, and thus a certain type and level of relevant competencies. Considering their importance within the educational work of educators, this paper will focus on their study, especially in the context of early learning and teaching of early childhood children. It is crucial that educators possess the appropriate skills and understanding to support children during this transitional period. Theoretical models such as Bronfenbrenner's ecological systems theory, Vygotsky's socio-cultural model and Rimm-Kaufman's and Pianta's ecological and dynamic model of transition provide useful perspectives for understanding children's transitions and the necessary supports. In addition to theoretical foundations, this work also focuses on practical competencies that educators need to develop in order to effectively support children during transitional periods. Educators' socio-emotional competencies are crucial for establishing trust and security with children, which forms the basis for their emotional and social development. It is important for educators to be aware of their own emotions, regulate them in stressful situations, and understand and respond to children's emotional needs. A quality relationship between educators and children, characterized by support, empathy, and friendly communication, is essential for the successful integration of children into the preschool community. Individualizing pedagogical approaches enables educators to tailor activities and support according to each child's specific needs, thereby encouraging their unique potentials and interests. Collaboration with parents also plays a crucial role in facilitating a child's transition into the preschool environment. This paper underscores the importance of developing specific competencies among educators to ensure the successful integration of children into the preschool community. Integrating theory and practice in working with children in early childhood education is essential for creating a stimulating environment that supports their emotional, social, and cognitive development.

Keywords: competencies, early childhood educators, transition of children from home to kindergarten, adjustment in kindergarten, quality of work

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Teorijski modeli podrške prijelazu i prilagodbi	3
2.1 Model ekoloških sustava	5
2.2 Model ekološko – dinamičkih efekata	6
2.3 Socio – kulturni model.....	9
3. Teorijski modeli kompetencija odgajatelja	11
3.1 Kompetencije odgajatelja u podršci prijelazu i prilagodbi	14
3.2 Razumijevanje prijelaza i prilagodbe djece rane i predškolske dobi.....	16
4. Prijedlog potrebnih kompetencija odgajatelja tijekom prijelaza i prilagodbe	18
4.1 Socio – emocionalne kompetencije	19
4.2 Emocionalna inteligencija	22
4.3 Odnos odgajatelj – dijete.....	24
4.4 Individualni pristup i diferencirani pristup	26
4.5 Suradnja s roditeljima i obitelji	28
4.6 Metodičko – didaktički pristup organizacije prijelaza.....	30
5. Zaključak	33
6. Literatura.....	35

1. Uvod

Životni prijelazi djece kroz djetinjstvo istražuju se zbog njihovog značaja za psihološki razvoj. Ti prijelazi, poput ulaska u predškolski odgojno-obrazovni sustav ili manjih promjena poput reorganizacije dječje sobe, često izazivaju značajne reakcije kod djece. Ključna je uloga podrške koju pružaju obitelj, odgajatelji i stručni suradnici u olakšavanju prilagodbe djeteta na nove okolnosti. Obiteljska podrška pruža emocionalnu sigurnost, dok odgajatelji kroz strukturirane aktivnosti olakšavaju prilagodbu na nove okolnosti. Stručni suradnici doprinose razumijevanju situacije i pružanju specifične podrške. Ovi čimbenici zajedno stvaraju povoljno okruženje za zdrav razvoj djeteta.

Prilagodba na nove i u novim situacijama definira se kao proces prilagođavanja u novim okolnostima, bitan za pozitivno mentalno stanje i opću kvalitetu života djeteta. Učinkovita prilagodba ovisi o raznim faktorima kao što su vrijeme, interpersonalni odnosi, obiteljska podrška te socio-kulturni kontekst. Teorijski modeli poput Bronfenbrennerove teorije ekoloških sustava (1979), modela ekološko-dinamičkih efekata (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) i socio-kulturnog modela Lava Vygotskog (1978) pružaju različite perspektive na procese prilagodbe i razvoja djece. Ovi modeli pomažu u razumijevanju složenih interakcija između obiteljskog, društvenog i kulturnog okruženja djeteta. Primjena teorijskih modela u praksi omogućuje stvaranje poticajnog okruženja za djecu putem strategija i intervencija koje podržavaju njihovu prilagodbu na različite životne situacije. Odgajatelji igraju ključnu ulogu u primjeni ovih modela za prilagodbu svojih pristupa prema specifičnim potrebama djeteta.

Razvoj kompetencija odgajatelja ključan je za podršku djetetu tijekom prijelaza i prilagodbe. To uključuje razumijevanje individualnih potreba djece, prilagođavanje pedagoških pristupa te kontinuirano usavršavanje i refleksiju vlastite prakse. Uz naglasak na važnost integracije teorije i prakse, odgajatelji su ključni u podršci razvoju dječjih kompetencija poput jezičnih, matematičkih, interpersonalnih i drugih vještina. Kroz strukturirane aktivnosti i podršku, odgajatelji omogućuju svakom djetetu da ostvari svoje potencijale i postigne svoje ciljeve. Kontinuirano usklađivanje teorije i prakse ključno je za unaprjeđenje kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Suradnja s roditeljima također je važna za uspješan prijelaz djeteta u predškolsku ustanovu, pružajući informacije i podršku o djetetovim navikama i potrebama.

Socijalno-emocionalne kompetencije i emocionalna inteligencija odgajatelja ključni su za uspostavu podražavajućeg odnosa s djecom, što je bitno za njihov emocionalni i socijalni razvoj u predškolskom okruženju. Kvalitetan odnos između odgajatelja i djeteta temelji se na povjerenju i podršci, pružajući djetetu sigurnost i osjećaj pripadnosti. Podrška djetetu tijekom životnih prijelaza i prilagodbe ključna je za njegov emocionalni, psihološki i socijalni razvoj. Integracija teorijskih spoznaja s praksom odgajanja omogućuje odgajateljima da prilagode svoje metode podrške prema potrebama svakog djeteta, osiguravajući tako optimalne uvjete za razvoj i učenje.

2. Teorijski modeli podrške prijelazu i prilagodbi

Djeca kroz svoje djetinjstvo prolaze kroz niz životnih prijelaza koji imaju različit intenzitet i često rezultiraju različitim reakcijama. Promjene kroz koje prolazi dijete tijekom djetinjstva mogu imati značajan utjecaj na njegov emocionalni i psihološki razvoj. Ulazak u predškolski odgoj, kao jedan od ključnih prijelaza iz obiteljskog okruženja, posebno je važan za većinu djece. No, čak i manje promjene poput reorganizacije dječje sobe mogu izazvati značajne reakcije. Tatalović Vorkapić (2020) ističe da djetetova reakcija na promjenu nije samo povezana s njezinom veličinom, već i s podrškom koju pružaju ključne osobe u djetetovom životu.

U takvim situacijama, podrška obitelji, odgajatelja i stručnih suradnika igra ključnu ulogu za dobrobit djeteta. Obiteljska podrška pruža emocionalnu sigurnost, dok odgajatelji kroz strukturirane aktivnosti i podršku olakšavaju prilagodbu na nove okolnosti. S druge strane, stručni suradnici doprinose širem razumijevanju situacije te pružanju specifične podrške u procesu prilagodbe. Važno je naglasiti da su obiteljska podrška, podrška odgajatelja te stručni savjeti međusobno povezani i zajedno stvaraju povoljno okruženje za zdrav razvoj djeteta tijekom različitih životnih prijelaza. Emocionalna sigurnost, strukturirane aktivnosti i specijalizirana podrška ključni su elementi koji omogućuju djetetu da se uspješno nosi s promjenama i napreduje u svojem emocionalnom i psihološkom sazrijevanju (Tatalović Vorkapić, 2020).

Prilagodba se prema hrvatskim enciklopedijama (Ravlić, 2017; Tatalović Vorkapić, 2020) definira kao proces prilagođavanja novoj situaciji ili pripremi za događaj. Suvremena psihološka istraživanja ističu važnost optimalne prilagodbe za pozitivno mentalno stanje i opću kvalitetu života pojedinca. Učinkovita prilagodba novom okruženju ovisi o različitim čimbenicima, uključujući vrijeme, intrapersonalne i interpersonalne faktore, obiteljske i društvene okolnosti te fizičko stanje djeteta. Razlikujemo prilagodbu na novu situaciju odnosi se na početnu fazu kada dijete prvi put dolazi u vrtić i mora se priviknuti na novo okruženje, pravila te interakcije s vršnjacima i odgojiteljima. S druge strane, prilagodba unutar nove situacije podrazumijeva kontinuirano prilagođavanje svakodnevnim izazovima i promjenama u vrtiću, poput promjena u grupi ili uvođenja novih aktivnosti. U oba slučaja, uspješna prilagodba ključna je za pozitivno iskustvo i razvoj djeteta u vrtiću.

Teorijski modeli igraju ključnu ulogu u razumijevanju i podržavanju dječjih prijelaza i prilagodbi. Modeli poput Bronfenbrennerove teorije ekoloških sustava (1979), modela ekološko-dinamičkih efekata (Rimm-Kaufmann i Pianta, 2000) i socio-kulturnog modela Lava Vygotskog (1978) pružaju različite, ali komplementarne perspektive na ove procese. Bronfenbrennerova teorija ekoloških sustava (1979) fokusira se na identifikaciju utjecaja različitih ekoloških faktora na djetetov razvoj, uključujući obitelj, vrtić i širu društvenu zajednicu. Ovaj model pomaže odgajateljima, roditeljima i skrbnicima razumjeti kompleksne interakcije između mikrosustava (kao što su obitelj i vrtić) i makrosustava (kao što je društvo i kultura). Model ekološko-dinamičkih efekata (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) pristupa razumijevanju promjena u djetetovoj okolini i njihovom utjecaju na prilagodbu djeteta, dok socio-kulturni model Lava Vygotskog (1978) ističe ulogu socijalne interakcije i kulturnog konteksta u razvoju djeteta (prema Eret, 2012). Primjena ovih teorijskih modela u praksi omogućuje stvaranje poticajnog okruženja za djecu putem strategija i intervencija koje podržavaju njihovu prilagodbu na različite životne situacije.

Između djeteta i njegove okoline, model ekološko-dinamičkih efekata (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) ističe važnost dinamičnih interakcija. Ovaj model pomaže u razumijevanju kako se očekuje da se ponašanje djeteta mijenja na temelju predvidljivih ponašanja i ishoda u njihovoj okolini. Na temelju takvog razvoja, odgajatelji i roditelji mogu prilagoditi svoje strategije podrške kako bi odgovarale specifičnim potrebama i situacijama djeteta (Tatalović Vorkapić, 2020).

Socio-kulturni model, temeljen na istraživanjima Lava Vygotskog (1978), ističe kako društvene interakcije i kulturni kontekst važno utječu na razvoj djeteta. Ovaj model naglašava kako djeca uče i prilagođavaju se kroz interakcije s odraslima i vršnjacima unutar svoje kulturne sredine, te ističe značaj socijalne podrške i uloge kulture u oblikovanju djetetovih iskustava i reakcija na prijelaze i promjene. Prema Skupnjaku (2012), socio-kulturni model istražuje kako društvene skupine i šire kulture utječu na individualne odluke i način na koji pojedinci reagiraju na percipirane prijetnje i prilike.

Osim teorijskog razumijevanja, primjena ovih teorijskih modela u praksi nužno zahtijeva razvoj odgovarajućih kompetencija odgajatelja. Odgajatelji trebaju biti osposobljeni prepoznati i interpretirati znakove prilagodbe kod djece, pružiti podršku u svakodnevnim i značajnim prijelazima te promicati okruženje koje potiče emocionalnu sigurnost i stabilnost. Razumijevanje teorijskih modela pomaže odgajateljima u oblikovanju individualiziranih

pristupa za svako dijete, uzimajući u obzir kulturne, obiteljske i socijalne specifičnosti. Kroz kontinuiranu edukaciju i refleksiju, odgajatelji mogu unaprijediti svoje vještine i pristupe kako bi što bolje podržali dječji razvoj tijekom prijelaza i prilagodbi.

2.1 Model ekoloških sustava

Dijete i dječji razvoj dugo su bili izazov za znanost, koja je kroz povijest nastojala definirati ih i shvatiti njihove potencijale i bit. Razotkrivanje prirode djetetova razvoja moguće je kroz istraživanja kroz različite društvene periode, čiji se kompleksan razvoj danas doživljava kao nepredvidljiv, kreativan i pun stvaralačkog potencijala. Teorija ekoloških sustava (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) posebno istražuje kako se dijete interaktivno razvija u različitim ekološkim kontekstima kao što su obitelj, vrtić i šira društvena zajednica. Naglašava se važnost konteksta u kojem se dijete razvija, što je ključno za podršku optimalnom djetetovom razvoju, a razumijevanje ovih interakcija izuzetno je važno (prema Stevanović, 2000).

Ekološka teorija, koju je razvio Urie Bronfenbrenner (1979), istražuje kompleksne interakcije između pojedinaca i njihove okoline. Bronfenbrennerov model ekoloških sustava (1979) ističe važnost različitih aspekata okoline u djetetovom razvoju, uključujući obitelj, vrtić i širu društvenu zajednicu. Prema ovom modelu, različiti ekološki sustavi (mikro, mezo, egzo i makro) međusobno utječu. Mikrosustavi uključuju obitelj i vrtić, mezosustav obuhvaća odnose i interakcije između tih mikrosustava, egzosustavi obuhvaćaju društvo i medije, dok su makrosustavi kultura i država djeteta. Važnost Bronfenbrennerovog modela ogleda se u razumijevanju kako različiti faktori okoline oblikuju prilagodbu i razvoj djeteta, stvarajući podražavajuće okruženje za postizanje pozitivnih ishoda (Eret, 2012).

Model ekoloških sustava (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) prijelaza u vrtić ističe važnost interakcija između djeteta, vrtića, obitelji i zajednice tijekom ovog prijelaznog razdoblja. Prepoznaje se da prijelazi nisu samo trenutačni događaji, već složeni procesi koji se razvijaju i mijenjaju s vremenom. Kvaliteta odnosa unutar ovih ekoloških sustava ključna je u podržavanju djeteta tijekom prilagodbe, naglašavajući važnost pozitivnih odnosa obilježenih podrškom i zajedničkim ciljevima (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000). Uzajamno djelovanje između pojedinca i okoline tijekom vremena potvrđuje ovaj holistički pristup. Ulazak djeteta u vrtić ključan je trenutak za osiguranje pozitivnih ishoda i optimalnog razvoja, te stoga stvaranje pozitivnog okruženja za djecu u ključnim prijelaznim razdobljima.

Prepoznavanje važnih faktora koji utječu na kvalitetu prijelaza djeteta iz prethodne razvojne faze u okruženje predškolskog obrazovanja igra ključnu ulogu za odgajatelje. Uspostavljanje osobnih kontakata s obiteljima uključuje smanjenje stresa i olakšavanje prilagodbe djeteta. Razumijevanje Bronfenbrennerovih koncepata ključno je za odgajatelje kako bi stekli uvid u razumijevanje sveobuhvatnog utjecaja okoline na svako dijete, uključujući obitelj i okruženje za predškolsko obrazovanje te makrosustava poput društva i kulture (prema Tatalović Vorkapić, 2020). Bronfenbrennerova analiza ističe utjecaj makrosustava, kao što je država, na odgojni proces i djetetov razvoj te naglašava međusobnu interakciju između osobnosti djeteta i okoline tijekom vremena. Razumijevanje ovih dinamika ključno je za primjenu ekološkog modela u podršci djetetu tijekom prijelaza u vrtić, što zahtijeva odgajatelje sposobne prilagoditi se individualnim potrebama djece, poticati razvoj socijalnih vještina te sustavno pratiti i procjenjivati napredak djeteta u novom okruženju. Važnost mezosustava, koji obuhvaća odnose i interakcije između obitelji i vrtića, posebno je značajna jer često ima izravni utjecaj na djetetovu prilagodbu i razvoj od makrosustava. Ti odnosi oblikuju svakodnevne iskustvene interakcije koje su ključne za djetetovu emocionalnu i socijalnu prilagodbu, što mezosustav čini presudnim za uspješan prijelaz u predškolsko obrazovanje.

Uspješan prijelaz djeteta u vrtić zahtijeva holistički pristup koji obuhvaća razumijevanje složenih ekoloških interakcija, podršku odgajatelja i obitelji te stvaranje poticajnog okruženja za razvoj djeteta u novoj sredini. Bronfenbrennerov model ekoloških sustava (1979) pomaže u shvaćanju važnosti različitih faktora koji utječu na djetetovu prilagodbu i rast. Integracija ovog modela u praksu odgoja ključna je za pružanje adekvatne podrške i poticanje uspješnog prijelaza i integracije djeteta u vrtićku sredinu.

2.2 Model ekološko – dinamičkih efekata

Uključivanje djece u različite oblike predškolskog odgoja postalo je neizostavan segment društvenog ulaganja u budućnost. Posebno se ističe ekološko-dinamički model (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) koji potiče promišljanje dječjeg razvoja kroz dinamičnu interakciju s okolinom. Prema ovom modelu, dijete nije pasivni subjekt, već aktivni akter koji svojim sudjelovanjem oblikuje svoje iskustvo i razvojne puteve (Stevanović, 2000).

Model ekološko-dinamičkih efekata (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000), naglašava da je svako dijete aktivni sudionik u svojem razvoju, integrirajući različite aspekte svoje okoline. Ovaj model prepoznaje da djeca nisu samo pasivni primaoci informacija, već aktivno oblikuju svoje

iskustvo kroz reakcije, percepcije i sudjelovanje u aktivnostima. Takav pristup omogućava promatranje djetetovih individualnih karakteristika, poput temperamenta ili specifičnih interesa, i kako one utječu na njihovu interakciju s okolinom. Ekološko-dinamički pristup (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000) također naglašava važnost kontinuiranog razvoja odnosa tijekom vremena. Odnosi između djeteta, obitelji, odgajatelja i zajednice oblikuju se kroz dinamički proces interakcija koji utječe na sve aspekte djetetovog razvoja. Proučavanje ovih interakcija omogućuje bolje razumijevanje razvoja djetetovih socijalnih, emocionalnih i kognitivnih kompetencija te kako ih podržati u daljnjem napretku.

Djetinjstvo je složen proces koji se odvija kroz dinamične interakcije između djeteta, obitelji, vrtića i šire zajednice. Stevanović (2000) naglašava da su interakcije djeteta s različitim kontekstima ključne za formiranje stabilnih temelja za budući razvoj. Rimm-Kaufman i Pianta (2000) razvijaju Kontekstualni Sustavni Model, temeljen na bioekološkom pristupu Bronfenbrennera i Morrisa. Ovaj model naglašava važnost dugoročnih odnosa između djeteta, obitelji, odgajatelja i zajednice. Stabilni i podržavajući odnosi u ranom djetinjstvu ključni su za emocionalno i socijalno blagostanje djeteta te kasniji uspjeh u školi i životu. Model ekološko-dinamičkog prijelaza u vrtić priznaje kombinirane utjecaje izravnih, neizravnih i dinamičkih učinaka konteksta na dječji prijelaz u vrtić. Prijelaz u školu odvija se u okruženju definiranim interakcijama između djeteta, vrtića, obitelji i zajednice. Karakteristike djeteta i konteksti međusobno djeluju kroz transakcijski proces, oblikujući obrasce i odnose koji utječu na razvoj djece i njihove ishode (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000).

Coppola, D'Anna, Minghelli i Vastola (2024) dalje razvijaju dinamički ekološki pristup u obrazovanju, fokusirajući se na adaptivnost i prilagodljivost aktivnosti prema potrebama djece. Njihov pristup ne samo da potiče razvoj novih vještina već i naglašava važnost percipiranja čimbenika okruženja u poticanju kognitivnih sposobnosti djece. Djeca uče kako se prilagoditi različitim zahtjevima okoline, potičući samostalno učenje i aktivno istraživanje svojih mogućnosti.

Kulturni kontekst dodatno obogaćuje perspektivu ekološko-dinamičkog modela (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000), jer raznolikost kulturnih vrijednosti i normi utječe na strategije koje se koriste za olakšavanje prijelaza djeteta iz obiteljskog u školsko okruženje. Razumijevanje kulturno specifičnih praksi i očekivanja obitelji ključno je za prilagodbu pedagoških pristupa i podrške djetetu tijekom ovog važnog životnog prijelaza.

Odnosi s obitelji, posebno s roditeljima, igraju ključnu ulogu u djetetovom prijelazu iz obiteljskog okruženja u predškolsku ustanovu. Prema istraživanjima (Tatalović Vorkapić, 2019), sigurna privrženost između djeteta i roditelja ključna je za uspješnu prilagodbu na nove situacije i okoline. Ova privrženost osigurava emocionalnu sigurnost i podršku koja omogućuje djetetu da istražuje i uči u novim kontekstima. Odnos djeteta s odgajateljima također je od velike važnosti, jer kvalitetan odnos može značajno utjecati na djetetovu percepciju podrške i sigurnosti u vrtiću. Prema Tatalović Vorkapić (2019), podrška koju pružaju odgajatelji i njihova sposobnost stvaranja bliskih i poticajnih odnosa s djecom ključni su faktori u uspješnom prelasku djeteta u novu sredinu. Sigurna privrženost između djeteta i roditelja ističe se kao temeljni preduvjet za uspješnu prilagodbu djeteta na nove životne situacije. Ova emocionalna podrška omogućuje djetetu da se osjeća sigurno i podržano u istraživanju i učenju unutar novog okruženja predškolske ustanove.

Odgajatelji moraju razumjeti važnost sigurne privrženosti u kontekstu prijelaznog razdoblja. Njihova sposobnost stvaranja toplih, bliskih odnosa s djecom pruža temeljnu emocionalnu podršku koja omogućuje djetetu da se osjeća sigurno i ugodno u novom okruženju. To nije samo pitanje brige o djetetu već i razvoja kvalitetne pedagoške prakse koja prepoznaje individualne potrebe i osigurava prilagođene strategije potpore (Tatalović Vorkapić, 2020). Kompetencije odgajatelja iz područja prijelaza uključuju i razumijevanje kulturno specifičnih obiteljskih praksi i očekivanja. Svaka obitelj donosi svoj jedinstveni skup vrijednosti i normi koje oblikuju način na koji se dijete prilagođava novim socijalnim i obrazovnim situacijama. Odgajatelji moraju biti osviješteni o ovim razlikama kako bi pružili podršku koja je osjetljiva na kulturnu raznolikost i koja potiče međukulturalno razumijevanje (Tatalović Vorkapić, 2021).

Razvijanje kompetencija odgajatelja zahtijeva kontinuirano obrazovanje i usavršavanje u području razumijevanja dječjeg razvoja, socijalno-emocionalnih potreba te primjene pedagoških metoda koje podržavaju samoregulirano učenje. Ovaj pristup promiče prilagodljivost odgajatelja u različitim situacijama i sposobnost prilagođavanja pedagoških strategija kako bi najbolje odgovorile na individualne potrebe djece. Stoga, integracija ekološko-dinamičkog modela u praksu predškolskog odgoja nije samo teorijski okvir već i praktičan alat koji osnažuje odgajatelje da postanu osviješteni i kompetentni stručnjaci u podršci dječjem razvoju. Kroz kontinuiranu podršku, edukaciju i refleksiju, odgajatelji mogu

efikasno podržavati djecu u njihovom prijelazu i prilagodbi na predškolske ustanove, pripremajući ih tako za uspješan daljnji obrazovni put i životne izazove.

2.3 Socio – kulturni model

Djeca su prirodno sklona druženju od samog trenutka rođenja. Ove interakcije ključne su za njihove buduće napore jer im omogućuju bolje razumijevanje samih sebe, svog okruženja i društvenih uloga koje igraju. Djeca postupno shvaćaju norme i vrijednosti zajednice u kojoj odrastaju, a taj proces je pod utjecajem društvenog okruženja (Stokes Szanton, 2000).

Od trenutka rođenja do treće godine, socijalni odnosi djeteta prolaze kroz značajne promjene. Odgajatelji igraju ključnu ulogu u poticanju ranih socijalnih veza i procesa socijalizacije. Također, trebaju znati kako reagirati na problematično ponašanje koje se može pojaviti u ovim situacijama (Stokes Szanton, 2000). Prema Stevanoviću (2000), predškolski odgoj ima nezamjenjivu ulogu u formiranju temelja za izgradnju samostalne, autonomne i stvaralačke osobnosti djeteta. Kroz organizirane obrazovne sustave i norme, društvo doprinosi inkluziji djece u različite oblike predškolskog odgoja, što je ključno za razvoj društveno korisnih osobnosti. Socio-kulturni model (1978) podrške istražuje utjecaj društva i kulture na djetetov razvoj, pomažući nam da razumijemo kako norme, vrijednosti i običaji oblikuju iskustva djetinjstva.

Sociokulturna teorija Lava Vygotskog (1978) naglašava ulogu društveno-kulturnih faktora u razvoju djeteta. Prema Vygotskom (1978), kognitivni razvoj proizlazi iz procesa u kojem dijete uči kroz zajedničko rješavanje problema s drugima. Za razliku od Piageta (1970) koji ističe samostalni napor djeteta u shvaćanju svijeta, Vygotsky godina vidi kognitivni razvoj kao društveno posredovan proces, ovisan o pomoći odraslih i starije djece. Vygotskyjeva teorija (1978) naglašava da je razvoj djeteta neodvojiv od društva i kulture u kojoj ono odrasta. Kultura pruža alate, kao što su jezik i simboli, koji omogućuju djeci da oblikuju svoje mišljenje i razumijevanje svijeta. Društvene norme i vrijednosti koje se prenose kroz interakcije pomažu djeci da razviju osjećaj pripadnosti i identiteta unutar svoje zajednice. Razumijevanje ovog odnosa između kulture i razvoja djeteta ključno je za odgajatelje i roditelje jer im omogućuje da bolje podrže djecu u njihovom razvoju.

Vygotsky (1978) je istaknuo da je socijalna interakcija prisutna od samog početka života i kontinuirano oblikuje razvoj. Novorođenče je biološki bespomoćno i potpuno ovisno o

socijalnom okruženju, što znači da su njegovi prvi kontakti sa stvarnošću uvijek socijalno posredovani (prema Stevanović, 2010). Socijalna interakcija i posredovanje viših psihičkih funkcija, kao što su kulturni alati i znakovi, ključni su za razvoj djeteta. Koncept zone proksimalnog razvoja predstavlja revolucionarni dodatak proučavanju intelektualnog razvoja. Asimetrična interakcija, u kojoj je jedna osoba kompetentnija od druge, ključna je za podržavanje razvoja psihičkih funkcija. Vygotsky (1978) vjeruje da svako dijete može postići više uz pomoć kompetentnije osobe koja prilagođava svoju pomoć prema razini razvoja djeteta (prema Stevanović, 2010).

Primjena sociokulturne teorije (1978) može se vidjeti kroz primjer dječaka Ivice. Njegov socijalni i kognitivni razvoj značajno su se poboljšali kada je počeo interakciju s učiteljima i drugom djecom u školi. Interakcija s vršnjacima doprinijela je razvoju njegovih socijalnih vještina, a podrška šire zajednice omogućila mu je da pohađa redovnu osnovnu školu i uči u poticajnom okruženju (prema Skupnjak, 2012). Odgajatelji igraju ključnu ulogu u oblikovanju ranih socijalnih interakcija djece. Njihova sposobnost da prepoznaju i potiču individualne potencijale svakog djeteta, umjesto da se fokusiraju na nedostatke, može imati dugotrajan pozitivan utjecaj na razvoj djeteta. Kreiranjem poticajnog okruženja u kojem se djeca osjećaju sigurno i voljeno, odgajatelji omogućuju djeci da se razvijaju u samopouzdanu i društveno kompetentne osobe. Stokes Szanton (2000) ističe da odgajatelji zajedno s roditeljima prenose osjećaj ljubavi i prihvaćanja, pružajući djetetu osjećaj sigurnosti koji je temelj za daljnje emocionalno razumijevanje. Također, potiču razvoj socijalnih vještina, učeći djecu dijeljenju, čekanju reda, suradnji i rješavanju sukoba.

Predškolski odgoj pruža strukturu i sustav kroz koji djeca mogu razvijati svoje socijalne i kognitivne vještine. Kroz organizirane aktivnosti i igre, djeca uče kako surađivati, dijeliti i rješavati sukobe. Ova iskustva su ključna za njihov budući uspjeh u školi i životu. Uloga predškolskog odgoja nije samo obrazovna, već i socijalna, jer pomaže djeci da se prilagode društvenim očekivanjima i normama. Razvoj djece kroz socijalne interakcije složen je proces koji zahtijeva aktivnu ulogu odgajatelja i podršku šire zajednice. Sociokulturna teorija Lava Vygotskog (1978) pruža duboko razumijevanje kako društveno-kulturni faktori oblikuju djetetov razvoj. Kroz promicanje pozitivnih socijalnih interakcija i prilagodbu obrazovnih strategija, možemo podržati optimalan razvoj svakog djeteta, osiguravajući da svi potencijali budu ostvareni.

3. Teorijski modeli kompetencija odgajatelja

Dokument *"Kompetentni odgajatelji 21. stoljeća: Principi kvalitetne pedagogije"*, izdan od strane *International Step by Step Association (ISSA)* 2010. godine, tj. udruge korak po Korak, predstavlja ključni resurs za poboljšanje kvalitete ranog obrazovanja. Ovaj dokument oslanja se na temeljne principe Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989) i druge međunarodne standarde, nudeći važne uvide u način na koji odgajatelji mogu unaprijediti svoje prakse i doprinosti kvalitetnijem obrazovanju. Temeljna načela dokumenta uključuju pravo na život, opstanak i razvoj, pravo na nediskriminaciju, najbolji interes djeteta kao primarni kriterij u svim odlukama koje se tiču djece, poštovanje mišljenja i glasova djeteta (ISSA, 2010). Ovi principi su ključni za oblikovanje obrazovne prakse, jer osiguravaju da su potrebe i prava djeteta u središtu obrazovnog sustava (ISSA, 2010).

ISSA-ini principi kvalitete temelje se na međunarodnim izvorima poput OECD-ovog izvještaja *"Starting Strong"*, te inicijativama Vijeća Europe i Europske komisije, koje naglašavaju važnost kvalitete u obrazovanju i potrebu za prilagođavanjem obrazovnih sustava potrebama djeteta i društva (ISSA, 2010). ISSA-ini principi kvalitete usmjereni su na šest ključnih područja, koja su kasnije proširena na sedam: interakcije, obitelj i zajednica, inkluzija, raznolikost i demokratske vrijednosti, procjena i planiranje, nastavne strategije, učenje i okruženje, te profesionalni razvoj (ISSA, 2010). Ova područja uključuju razvojno prikladne prakse, individualizirani pristup i interakciju između djece i odraslih.

Principi uključuju pristup temeljen na pravima, koji naglašava odgovornost odgajatelja da implementiraju inkluzivne prakse, čime se osigurava da sva djeca, bez obzira na njihove različite potrebe i pozadine, dobiju jednake prilike za razvoj. Naglasak na osnaživanju djece i njihovom aktivnom sudjelovanju u vlastitom razvoju pomaže u promicanju njihove autonomije, inicijative i identiteta. Ovi principi također naglašavaju važnost profesionalnog razvoja i obuke koja povezuje teoriju i praksu, omogućavajući odgajateljima da unaprijede svoje nastavne vještine i postanu reflektivniji u svojoj praksi (ISSA, 2010). Kroz konkretne primjere i primjenu ovih principa, odgajatelji mogu bolje razumjeti kako implementirati teorijska saznanja u svakodnevni rad, poboljšavajući tako kvalitetu obrazovnih iskustava djece. Profesionalni razvoj, uključujući kontinuiranu obuku i refleksiju, ključan je za uspješnu primjenu ISSA-inih principa, čime se osigurava da odgajatelji ostanu informirani o najnovijim istraživanjima i metodama u ranom obrazovanju (ISSA, 2010).

Projekt „*Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (HKO)*“ teži unapređenju kvalitete visokog obrazovanja u području odgoja i obrazovanja. Cilj je razviti i implementirati standarde zanimanja i kvalifikacija za odgajatelje i stručne suradnike kako bi obrazovni sustav bio usklađen s potrebama tržišta rada i suvremenim obrazovnim zahtjevima (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Opći cilj je unapređenje visokog obrazovanja kroz primjenu HKO-a, dok specifični ciljevi uključuju izradu standarda zanimanja i kvalifikacija, unapređenje studijskih programa, i poboljšanje kompetencija nastavnika Standardi obuhvaćaju kompetencije kao što su planiranje, organizacija, istraživački rad, administracija, te suradnja s roditeljima i zajednicom. Stručni suradnici odgajatelji također preuzimaju zadatke u vođenju timova i strateškom planiranju (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016).

Kvalifikacije prema HKO-u (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016) strukturirane su oko ključnih aspekata obrazovnog rada: igre, učenja i razvoja djeteta, oblikovanja kurikuluma, suradnje s obitelji i zajednicom, profesionalnog razvoja, istraživanja, organizacije dječjeg vrtića, te razumijevanja obrazovnih politika. Ovi standardi postavljaju temelje za kvalitetno i kompetentno obavljanje odgojno-obrazovnog rada, s ciljem osiguravanja visokih standarda u obrazovanju odgajatelja i učitelja. Teorijski modeli kompetencije odgajatelja naglašavaju važnost holističkog pristupa u profesionalnom razvoju, integraciji teorije i prakse, te kontinuirano usavršavanje (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Prema Bagariću, Lasiću i Matoviću (2021), cilj je osposobiti studente potrebnim znanjima i vještinama kako bi samostalno obavljali svoje dužnosti te preuzeli odgovornosti u odgojno-obrazovnim ustanovama. Odgajatelji prolaze kroz razdoblje stažiranja koje im omogućuje prve korake u praksi uz podršku iskusnijih kolega nakon završetka studija.

Provođenje pedagoškog rada ključno je u radu s djecom predškolske dobi, što uključuje organizaciju aktivnosti, praćenje napretka djece te dokumentiranje pedagoških procesa. U tu svrhu, naglasak je na individualizaciji pristupa za svako dijete, kako bi im se omogućilo da ostvare svoje jedinstvene potencijale i postignu svoje ciljeve (Stevanović, 2000). Ključni elementi profesionalnog razvoja odgajatelja uključuju integraciju teorije i kontinuirano usavršavanje. Kompetencije odgajatelja definiraju se kao kombinacija stručnosti, sposobnosti i znanja, kako je opisano u različitim tumačenjima i modelima u literaturi. Prema Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec (2006), pedagoška kompetencija odgajatelja obuhvaća visoku stručnost stečenu tijekom obrazovanja te sposobnost primjene pedagoških tehnika u radu s djecom.

Kompetentni odgajatelj zahtijeva mogućnost učinkovite interakcije s djecom, roditeljima i kolegama te posjedovanje odgovarajućih osobina.

Daljnji profesionalni razvoj odgajatelja uključuje kontinuirano usavršavanje kroz različite stručne programe, refleksiju vlastite prakse te primjenu teorijskih spoznaja u svakodnevnom radu. Ključni trenuci u profesionalnom razvoju odgajatelja obuhvaćaju situacije u kojima teorijska znanja prelaze u praktičnu primjenu, što je ključno za izgradnju profesionalne kompetencije. Profesionalne vještine odgajatelja podupiru razvoj kognitivnih, funkcionalnih, osobnih i slobodnih vještina kod djece te integraciju teorijskih i praktičnih znanja (Bagarić, Lasić i Matović, 2021). Kompetentni odgojitelj, prema Visković i Višnjić Jevtić (2019), posjeduje ne samo stručna znanja već i pedagoške vještine i sposobnost izgradnje partnerskih odnosa s roditeljima i kolegama.

Različiti autori i istraživači naglašavaju važnost holističkog pristupa definiranju kompetencija odgajatelja, uključujući integraciju teorije i prakse te kontinuirano učenje kao ključne elemente profesionalnog razvoja (Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec, 2006). Učenje u organizaciji koja uči ističe važnost timskog učenja, dijaloga i refleksije kao ključnih elemenata za unaprjeđenje profesionalnog razvoja odgajatelja. Akcijsko istraživanje posebno se ističe kao metoda koja omogućuje integraciju teorije i prakse te kontinuirano poboljšanje profesionalne kompetencije.

Nacionalni kurikulum (2014) naglašava važnost razvoja različitih kompetencija kod djece, uključujući jezične, matematičke, znanstvene, digitalne, interpersonalne, građanske te poduzetničke kompetencije. Odgajatelji imaju ključnu ulogu u podršci razvoju tih kompetencija kroz strukturirane aktivnosti i interakciju s djecom u svakodnevnom okruženju (Župančić i Hasikić, 2022). Odgajatelji imaju nezamjenjivu ulogu u ostvarivanju ovih ciljeva. Kroz strukturirane aktivnosti i svakodnevnu interakciju s djecom, oni pružaju potporu u razvoju navedenih kompetencija. Svojom stručnošću, empatijom i pedagoškim vještinama odgajatelji stvaraju sigurno i poticajno okruženje u kojem djeca mogu rasti i razvijati se. Osim što prenose formalno znanje, odgajatelji potiču kritičko mišljenje, samostalnost i timski rad kod djece, što su ključne vještine za njihov budući uspjeh i integraciju u društvo.

Ključno je usklađivanje teorije i prakse radi unaprjeđenja kvalitete odgojno-obrazovne prakse, uzimajući u obzir njihov profesionalni razvoj. Nacionalni kurikulum (2014) detaljno definira specifične vještine koje odgajatelji moraju posjedovati, ali isto tako naglašava važnost detaljnog proučavanja literature koja te vještine opisuje u detalje. Osiguravanje kontinuiranog

poboljšanja kvalitete odgojno-obrazovne prakse te daljnji razvoj istraživanja i literature u području odgoja i obrazovanja značajno bi doprinijeli boljem razumijevanju i podršci profesionalnom razvoju odgajatelja (Župančić i Hasikić, 2022). Nacionalni kurikulum (2014) pruža smjernice, ali je na odgajateljima da ih primijene u praksi na najbolji mogući način, osiguravajući tako optimalan razvoj kompetencija kod djece i pripremu za sve izazove koje će susresti u životu.

Kontinuirano usklađivanje teorije i prakse ključno je za napredak odgojno-obrazovne prakse. Daljnji razvoj literature i istraživanja u području profesionalnih kompetencija odgajatelja mogao bi znatno doprinijeti unaprjeđenju kvalitete obrazovnog procesa, osiguravajući tako optimalne uvjete za cjeloviti razvoj djece predškolske dobi. Važnost uloge odgajatelja kao stručnjaka čija je misija podržati cjelovit razvoj djece, koristeći najnovija teorijska saznanja integrirana u praktični rad. Daljnji fokus na istraživanje i razvoj literature u području odgoja i obrazovanja bit će ključan za unaprjeđenje profesionalnog razvoja odgajatelja i kvalitete odgojno-obrazovne prakse.

3.1 Kompetencije odgajatelja u podršci prijelazima i prilagodbi djece

Prijelaz djece iz obiteljskog doma u vrtić ključan je za njihov socijalno-emocionalni razvoj, a odgajatelji igraju presudnu ulogu u tom procesu. Iako su ranije spomenuti modeli pružili uvide u različite aspekte profesionalnog djelovanja odgajatelja, važno je napomenuti da ne uključuju jasno definirane kompetencije specifične za podršku djeci tijekom prijelaza i prilagodbe. Ovi modeli često ne uzimaju u obzir specifične vještine i znanja koja su ključna za uspješnu podršku djeci u fazi prijelaza, kao što su razumijevanje procesa prilagodbe i razvoj strategija za suočavanje s izazovima u novom okruženju. Kompetentni odgajatelji koriste svoje socijalno-emocionalne vještine kako bi stvorili sigurno i prihvaćajuće okruženje, omogućujući djeci lakšu prilagodbu i učenje primjerenog ponašanja kroz modeliranje. Svjesnost o vlastitim predrasudama i kontinuirano profesionalno usavršavanje dodatno pomažu odgajateljima da podrže dječji razvoj i osiguraju uspješan prijelaz u vrtić. Ove vještine pomažu odgajateljima u izgradnji snažnih, povjerljivih odnosa s djecom, što je ključno za njihovu prilagodbu na novu sredinu.

Odnos odgajatelja i djeteta temelj je uspješne prilagodbe. Odrasli koji su osjetljivi na potrebe djece i koji stvaraju pozitivne, podražavajuće veze olakšavaju djeci proces odvajanja od roditelja i prihvaćanja novog okruženja. Individualni i diferencirani pristup omogućava

odgajateljima da prepoznaju jedinstvene osobine i potrebe svakog djeteta, prilagođavajući svoje metode rada kako bi se svako dijete osjećalo uključeno i podržano. Djeca oblikuju svoje ponašanje promatrajući odgajatelje. Pozitivan utjecaj odgajatelja pomaže djeci naučiti razliku između prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja. Stokes Szanton (2000) ističe kako djeca kroz promatranje odgajatelja koji se ponašaju ljubazno, iskreno, rješavaju konflikte riječima ili pomažu drugima, uče važne lekcije o društvenim interakcijama. Također, važno je da odgajatelji odgovaraju s pristojnošću prema drugima. Iako se od malene djece ne može očekivati da koriste riječi poput "molim" ili "hvala", nikada nije prerano početi ih učiti da su uljudnost i pristojnost ključne osobine dobrog ponašanja. Najbolji način za to je modeliranje primjerenog ponašanja. Svaki put kada odgajatelji koriste riječi poput "molim" i "hvala", djeca će lakše prepoznati i usvojiti te obrasce ponašanja.

Odgajatelji u vrtićima unose svoje vlastite emocije i sjećanja iz djetinjstva, što može snažno utjecati na njihovu percepciju i ponašanje. Ta osobna iskustva su subjektivna i različito se interpretiraju, ali mogu oblikovati način na koji odgajatelji vide i reagiraju na djecu s kojom rade. Važno je da odgajatelji postanu svjesni vlastitih predrasuda i sklonosti, što predstavlja kontinuirani proces samospoznaje, prema Stokes Szantonu (2000). Jedna od vježbi koju može provesti voditelj grupe tijekom odgajateljskih sastanaka je način kako to postići. Odgajatelji moraju postati svjesni vlastitih preferencija i odbojnosti prema određenim ponašanjima. Tako je moguće razumjeti kako se njihove individualne tolerancije manifestiraju i kako se mogu razlikovati jedna od druge. Jezične, vjerske i etničke raznolikosti su bitne, a odgajatelji moraju poštovati da svi pojedinci istog podrijetla ne dijele iste tradicije i vrijednosti. Prvi korak prema razumijevanju i poštovanju različitosti u dječjem okruženju je iskreno samoispitivanje. Odgajatelji mogu zajedno raditi na rješavanju problema i strategija kada otvoreno komuniciraju o osjećajima i stavovima.

Metodičko-didaktički pristup organizacije prijelaza osigurava strukturirano i planirano uvođenje djece u novi sustav. Praktične metode i strategije, poput postupnog upoznavanja s novim okruženjem i uspostavljanja predvidljivih rutina, pomažu djeci da se osjećaju sigurnije i manje anksiozno. Ove kompetencije zajedno čine temelj za stvaranje okruženja u kojem djeca mogu uspješno proći kroz prijelaz i prilagodbu. Međutim, potrebno je naglasiti da u trenutnoj praksi često nedostaju jasno definirane metodičko-didaktičke strategije koje bi odgajatelji trebali koristiti tijekom prijelaza. Iako osviješteni, educirani i empatični odgajatelji igraju ključnu ulogu u ovom procesu, nepostojanje specifičnih smjernica može otežati njihovu primjenu u svakodnevnom radu. To znači da odgajatelji nisu uvijek dovoljno osposobljeni za

sustavnu podršku djeci u razvijanju pozitivnih socijalno-emocionalnih vještina koje su ključne za njihov cjelokupni razvoj i buduće obrazovne uspjehe. Zbog toga je od iznimne važnosti detaljno razraditi i uključiti metodičko-didaktičke strategije u studijske programe za odgajatelje. Osiguravanje dobrobiti djece u ovom ranom razvojnem periodu ima dugoročne pozitivne učinke na njihov cjelokupni razvoj i buduće obrazovne uspjehe, pa je nužno da se ovakve strategije jasno definiraju i implementiraju u svakodnevnu praksu.

3.2 Razumijevanje prijelaza i prilagodbe djece rane i predškolske dobi

Svake godine u rujnu, roditelji i djeca se suočavaju s važnim prijelazom u životu, ulaskom u jaslice, vrtić ili školu. Za djecu, ovo predstavlja prvi korak u samostalnom istraživanju svijeta izvan obiteljskog doma. Mlađa djeca posebno se suočavaju s izazovima jer prvi put ulaze u novo okruženje i upoznaju nove ljude bez stalne prisutnosti roditelja. Osjećaj sigurnosti koji pružaju roditelji postupno se zamjenjuje novim oblicima podrške koje pružaju odgajatelji. Roditelji također prolaze kroz proces prilagodbe. Doživljavaju svoje osjećaje anksioznosti i zabrinutosti dok puštaju svoje dijete u novo okruženje. Mnogi roditelji se pitaju kako najbolje pomoći djetetu da se što lakše prilagodi novom iskustvu (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Prilagodba djeteta na jaslice, vrtić ili školu uključuje nekoliko ključnih elemenata. Prvo, proces odvajanja od roditelja može biti emotivno zahtjevan za dijete koje je naviklo na stalnu prisutnost i podršku roditelja. Drugo, dijete se mora prilagoditi novom prostoru i okruženju, što uključuje učenje novih pravila i struktura (Griebel i Niesel, 1997). Jaslice, vrtić ili škola su nova mjesta s novim pravilima i strukturama koje dijete mora naučiti i prihvatiti. U ovom procesu, odgajatelji imaju ključnu ulogu. Njihov zadatak nije samo pružiti obrazovanje, već i stvoriti sigurno i poticajno okruženje u kojem se dijete može osjećati zaštićeno. Prihvatanje odgajatelja i izgradnja odnosa povjerenja između djeteta i odgajatelja ključni su koraci u prilagodbi.

Lombardi (1992) i Kagan (1992) pružaju različite, ali međusobno dopunjujuće definicije prijelaza, ističući važnost horizontalnog i vertikalnog prijelaza. Horizontalni prijelaz odnosi se na promjene unutar istog vremenskog okvira, dok vertikalni prijelaz obuhvaća prelazak iz jednog odgojno-obrazovnog programa u drugi, kao što je prijelaz iz vrtića u osnovnu školu. Ove definicije naglašavaju važnost konteksta i vremena u razumijevanju prijelaza (prema Tatalović Vorkapić, 2020, 2024).

Proces prilagodbe djeteta složen je i zahtjevan, te je značajno povezan s djetetovnim temperamentom, odnosima unutar obitelji te podrškom odgajatelja (Tatalović Vorkapić, 2020, 2024). Stabilna i poticajna obiteljska okolina može značajno olakšati djetetovu prilagodbu na nove situacije. Podrška odgajatelja također je ključna. Razumijevanje dinamike prilagodbe i usklađivanja pomaže u osiguravanju uspješne integracije djeteta u novu sredinu.

Prilagodba uključuje usklađivanje s novim zahtjevima okoline i postizanje uspjeha u prilagođavanju novim uvjetima. Igra ima ključnu ulogu u ovom procesu, omogućujući djetetu postupno uključivanje u novu zajednicu. Poticajno okruženje s dovoljno igračaka podržava bržu adaptaciju djeteta na nove uvjete (Stevanović, 2000). Osnovni cilj prilagodbe je izgradnja socijalno-emocionalne veze između djeteta i odgajatelja, stvaranje sigurnosti i povjerenja, što se očituje kroz pozitivan i opušten susret s novim okruženjem (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Proces prijelaza i prilagodbe djece rane i predškolske dobi složen je i zahtjevan, kako za djecu, tako i za roditelje i odgajatelje. Razumijevanje i primjena različitih modela prilagodbe mogu olakšati ovaj proces i osigurati uspješan prijelaz djece u nove obrazovne okvire.

4. Rasprava o potrebnim kompetencija odgajatelja tijekom prijelaza i prilagodbe

Priprema djeteta za vrtić često je emocionalno izazovna faza, gdje odgajatelji imaju ključnu ulogu u stvaranju sigurnog i podražavajućeg okruženja. Bitno je da se uspostavi snažna socijalno-emocionalna veza između djeteta i odgajatelja, što je preduvjet za uspješnu prilagodbu. Kao što ističu Mašković i suradnici (2018), uspješna prilagodba nije samo prestanak plača, već i veseli ulazak djeteta u sobu za boravak te radostan susret s odgajateljem i drugom djecom. Razvoj ove veze ne samo da jača socijalnu klimu, već i potiče djetetov emocionalni razvoj i samopouzdanje.

Odgajatelji trebaju posjedovati emocionalnu inteligenciju kako bi adekvatno upravljali svojim emocijama, razumjeli djetetove potrebe te uspostavili podržavajući odnos. Emocionalna inteligencija, kao ključni faktor prema Sindiku (2014), obuhvaća samosvijest, samoregulaciju, empatiju i sposobnost prilagodbe, što omogućuje odgajateljima da učinkovito reagiraju na različite izazove u vrtićkom okruženju.

Važan aspekt je i odnos odgajatelj-dijete koji je temeljni za emocionalni, socijalni i akademski razvoj djeteta u vrtiću. Prema Stokes Szantonu (2000), kvalitetan odnos obilježen je povjerenjem, podrškom i prijateljskom komunikacijom, što djeci pruža osjećaj sigurnosti i pripadnosti. Ovaj odnos također omogućuje odgajateljima da bolje razumiju individualne potrebe svakog djeteta te im pruže personaliziranu podršku tijekom prijelaznog razdoblja.

Istraživanja (Holikova, 2024) ističu da visoka razina emocionalne inteligencije odgajatelja doprinosi njihovoj sposobnosti prilagodbe, empatije i otpornosti, što je ključno za uspješno vođenje vrtićke grupe i kreiranje inkluzivnog okruženja. Kroz razumijevanje djetetovih emocionalnih potreba i prilagodbu njihovom ritmu, odgajatelji osiguravaju podršku i sigurnost, ključne za uspješnu integraciju djece u vrtićku zajednicu. Stoga, ulaganje u razvoj emocionalne inteligencije i kvalitetnog odnosa odgajatelja s djecom bit će ključno za unaprjeđenje vrtićkog iskustva i poticanje sveobuhvatnog razvoja djece u ranoj dobi. Ove kompetencije ne samo da doprinose pozitivnoj socijalno-emocionalnoj klimi, već i poboljšavaju kvalitetu obrazovnog iskustva djece, što je od ključne važnosti za njihov dugoročni razvoj i uspjeh.

Individualni pristup i diferencirani pristup predstavljaju temeljne principe koji naglašavaju važnost prepoznavanja i poštovanja jedinstvenih razvojnih potreba svakog djeteta. Svako dijete

donosi svoje specifične interese i sposobnosti, stoga je ključno prilagođavati odgojno-obrazovne aktivnosti kako bi se osigurala njihova optimalna podrška i razvoj. Suradnja s roditeljima također igra presudnu ulogu u procesu prilagodbe djeteta na vrtićko okruženje. Kroz otvorenu i kontinuiranu komunikaciju s roditeljima, odgajatelji stvaraju partnerstvo koje omogućuje razmjenu informacija o djetetovim potrebama, navikama i posebnim zahtjevima.

U kontekstu potrebnih kompetencija odgajatelja tijekom procesa prijelaza i prilagodbe djece u vrtićkim i predškolskim ustanovama, naglasak je na razvijanju socijalno-emocionalnih kompetencija, emocionalne inteligencije, te uspostavi kvalitetnog odnosa između odgajatelja i djeteta. Važnost individualnog pristupa i diferencirane podrške svakom djetetu, kao i suradnje s roditeljima i obitelji, ključni su faktori koji omogućuju uspješan prijelaz i integraciju djeteta u novo okruženje. Metodičko-didaktički pristup organizacije prijelaza dodatno pomaže u stvaranju podražavajuće atmosfere i strukturiranju aktivnosti prilagođenih potrebama djece. Uvođenjem ovih kompetencija u praksu, odgajatelji mogu značajno doprinijeti emocionalnoj dobrobiti i uspješnosti djece.

4.1 Socijalno– emocionalne kompetencije

Socijalno-emocionalna veza između djeteta i odgajatelja predstavlja temeljni faktor u procesu prilagodbe djece na vrtićku sredinu. Kako ističu Mašković i suradnici (2018), uspješna integracija djeteta u vrtić nije samo puko privikavanje na novo okruženje, već dublji proces koji obuhvaća razvoj osjećaja sigurnosti, prihvaćenosti i povjerenja. Ova veza je ključna za emocionalni razvoj djeteta te stvaranje poticajnog okruženja u kojem se dijete osjeća dobrodošlo i podržano. Važnost socijalno-emocionalne veze između djeteta i odgajatelja ne može se preneglasiti. U kontekstu procesa prilagodbe djece na vrtićku sredinu, ključna je izgradnja socijalno-emocionalne veze između djeteta i odgajatelja. Kao što navode Mašković i suradnici (2018), uspješna prilagodba djeteta na vrtićko okruženje nije samo proces prestanka plakanja, puko privikavanje na novo okruženje, već i razvoj sigurnosti, prihvaćenosti i povjerenja. Ova veza nije samo temelj za emocionalni razvoj djeteta, već i ključ za stvaranje poticajne okoline u kojoj se dijete osjeća dobrodošlo i podržano.

Učenje socijalnih vještina od vitalne je važnosti za sveobuhvatan razvoj djeteta. Interakcija s drugom djecom, odgajateljima i starijim uzorcima omogućuje djetetu da istražuje, uči i razvija

svoje sposobnosti komunikacije i suradnje. Ovdje odgajatelji imaju ključnu ulogu u pružanju podrške i poticanju djetetovog socijalnog angažmana.

Razumijevanje perspektive djeteta omogućuje odgajateljima da bolje razumiju djetetove potrebe i osiguraju prilagođenu podršku. Odgajatelji također igraju ključnu ulogu u podršci razvoju dječjih socijalnih i emocionalnih kompetencija kroz poticanje prihvatljivog ponašanja, učenje socijalnih normi te rješavanje konflikata. Socijalno-emocionalni razvoj djeteta, kako ističe Stokes Szanton (2000), temelji se na kvalitetnom odnosu između djeteta i odgajatelja, obilježenom povjerenjem, podrškom i razumijevanjem. Ovaj odnos pruža djetetu osjećaj sigurnosti, što je preduvjet za daljnje emocionalno i socijalno učenje. Kroz takav odnos, odgajatelji ne samo što podržavaju djetetovu emocionalnu dobrobit već i potiču razvoj socijalnih vještina.

Slika 1 : Pet kompetencija CASEL-a (prema Duraiappah, Mercier i Singh, 2020:32)

Za uspješan prijelaz i prilagodbu djece, odgajatelji moraju posjedovati niz socijalno-emocionalnih kompetencija. Emocionalna povezanost s djecom ključna je za stvaranje osjećaja sigurnosti i podrške tijekom ovog važnog procesa. Socijalno-emocionalne kompetencije predstavljaju ključne vještine koje omogućuju pojedincima da razumiju i upravljaju vlastitim emocijama, uspostave pozitivne odnose s drugima te donose odgovorne odluke. Organizacija *Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning* (CASEL) definira socijalno-emocionalno učenje (SEL) kao proces koji obuhvaća pet ključnih dimenzija kompetencija,

prikazanih na Slici 1: Svijest o sebi (Self-Awareness), Upravljanje sobom (Self-Management), Svijest o drugima (Social Awareness), Odnosi s drugima (Relationship Skills) i Odgovorno donošenje odluka (Responsible Decision-Making) (Cefai i Cavioni, 2013).

Svijest o sebi odnosi se na sposobnost prepoznavanja i razumijevanja vlastitih emocija, interesa, vrijednosti i snaga. Prema Cefai i Cavioni (2013), pojedinci koji posjeduju ovu vještinu mogu bolje razumjeti kako njihova emocionalna stanja utječu na njihovo ponašanje i odluke. Svijest o sebi također uključuje svjesnost o vlastitim snagama i slabostima, što pomaže u postavljanju realnih ciljeva i razvijanju osobne motivacije. Razumijevanje vlastitih emocija i vrijednosti omogućuje pojedincima da se usmjere na svoje osobne ciljeve i unaprijede svoju emocionalnu regulaciju.

Upravljanje sobom obuhvaća vještine potrebne za upravljanje emocijama i ponašanjem, uključujući kontrolu impulzivnih reakcija, upravljanje stresom i ustrajnost u prevladavanju izazova. Cefai i Cavioni (2016) naglašavaju da upravljanje sobom pomaže pojedincima da ostanu usmjereni na svoje ciljeve i učinkovito se nose s različitim stresnim situacijama. Ova dimenzija potiče razvoj pozitivnih navika i otpornosti, što je ključno za uspješno prevladavanje životnih izazova.

Svijest o drugima uključuje sposobnost razumijevanja i suosjećanja s perspektivama i emocijama drugih ljudi. Cefai, Downes i Cavioni (2021) navode da razvoj socijalne svijesti pomaže pojedincu da razvije empatiju i prepoznaju društvene i kulturne razlike. Ova dimenzija doprinosi stvaranju pozitivnih međuljudskih odnosa i omogućuje bolje razumijevanje kako ponašanja i stavovi utječu na druge u zajednici. Razvijanje svijesti o drugima pomaže u uspostavljanju odnosa i izgradnji uzajamnog poštovanja.

Odnosi s drugima odnose se na sposobnost uspostavljanja i održavanja zdravih i pozitivnih odnosa s drugima. To uključuje vještine poput komunikacije, suradnje, rješavanja sukoba i izgradnje uzajamnog poštovanja. Cefai i Cavioni (2016) ističu da ova dimenzija omogućava pojedincima da grade podržavajuće mreže prijatelja i suradnika, što je ključno za njihov osobni uspjeh. Razvijanje vještina upravljanja odnosima omogućuje učenicima da bolje surađuju i rješavaju nesuglasice na konstruktivan način.

Odgovorno donošenje odluka obuhvaća sposobnost donošenja promišljenih i etičkih odluka koje uzimaju u obzir dobrobit sebe i drugih. Prema Dusenbury, Calin, Domitrovich i Weissberg (2015), uči se kako analizirati situacije, razmotriti moguće posljedice svojih odluka i odabrati rješenja koja su u skladu s njihovim vrijednostima i normama zajednice. Ova dimenzija potiče

proaktivno razmišljanje i odgovornost u svakodnevnom životu, pomažući pojedincima da donose odluke koje su u najboljem interesu svih uključenih.

Odgajatelji imaju ključnu ulogu u oblikovanju socijalno-emocionalnog razvoja djeteta (Grazzani i sur., 2021). Njihova sposobnost razumijevanja djetetovih emocionalnih potreba, podrška u razvoju socijalnih vještina te stvaranje poticajnog okruženja za učenje ključni su faktori za uspješan prijelaz djeteta u vrtićko okruženje i za njegov daljnji razvoj. Stoga je ulaganje u razvoj emocionalne inteligencije odgajatelja i promicanje kvalitetnih međuljudskih odnosa temelj za obogaćivanje iskustva djece u ranoj dobi i za dugoročni pozitivan utjecaj na njihov život. Razvoj dječjih socijalno-emocionalnih kompetencija nužan je za izgradnju zdravih međuljudskih odnosa i uspješno prilagođavanje u društvenim okruženjima. Ovaj proces ne samo da podržava trenutnu adaptaciju djeteta na vrtić, već postavlja temelje za njegov dugoročni emocionalni i društveni razvoj. Ulaganje u razvoj ovih kompetencija kod odgajatelja ključno je za unaprjeđenje kvalitete obrazovnog iskustva djece i osiguranje njihovog uspješnog razvoja u ranoj dobi i kasnijem životu.

Za uspješan prijelaz i prilagodbu djece na vrtićko okruženje, odgajatelji moraju posjedovati širok spektar socijalno-emocionalnih kompetencija. Njihova sposobnost razumijevanja djetetovih emocionalnih potreba, podrška u razvoju socijalnih vještina te stvaranje poticajnog okruženja za učenje ključni su za uspjeh ovog važnog procesa. Investiranje u razvoj socijalno-emocionalnih kompetencija odgajatelja i njihovih interakcijskih vještina ne samo da podržava trenutnu adaptaciju djeteta na vrtić, već postavlja temelje za dugoročni emocionalni i društveni razvoj djeteta. Time se osigurava kvalitetno obrazovno iskustvo djece u ranom djetinjstvu i priprema ih za uspješan životni put u kasnijim godinama.

4.2 Emocionalna inteligencija

Emocionalna inteligencija igra ključnu ulogu u razvoju vještina potrebnih za uspješno upravljanje emocijama i odnosima u poslovnom okruženju. Prema Sindiku (2010), emocionalna kompetencija proizlazi iz emocionalne inteligencije i izravno utječe na izvrsnost u poslovnom okruženju. Razlikovanje između emocionalne inteligencije kao sposobnosti prepoznavanja i upravljanja emocijama te emocionalne kompetencije kao karakteristike ličnosti ključno je za razumijevanje njezine važnosti u svakodnevnom životu i radnom okruženju. Emocionalna inteligencija je ključna za razvoj emocionalne kompetencije, koja nije uvijek pokazatelj visoke razine emocionalne inteligencije osobe. Ova povezanost naglašava

potrebu za razvijanjem emocionalnih kompetencija u svim aspektima života, što ističe važnost emocionalne inteligencije.

Učinkovit odgoj i obrazovanje zahtijeva više od stručnosti u predmetu, isto tako bitne su interpersonalne vještine, empatija i samosvijest. Stručnjaci za odgoj naglašavaju da je emocionalna inteligencija ključna za razumijevanje i razvoj tih kompetencija među odgajateljima. U modernim odgojno-obrazovnim okruženjima, koja su često raznolika i dinamična, uloga odgajatelja kao emocionalnih oslonaca postaje sve važnija. Istraživanja jasno pokazuju da odgajatelji s razvijenom emocionalnom inteligencijom uspješnije upravljaju složenošću dinamike u školi ili vrtiću, uspostavljajući bliske odnose s djecom te promičući inkluzivno okruženje koje podržava njihov akademski uspjeh i cjelovit razvoj.

Emocionalna inteligencija odgajatelja nije samo o interakciji s djecom; ona ima dublji utjecaj na kvalitetu odgojnog rada i opće dobrobiti djece. Holikova (2024) ističe kako visoka razina emocionalne inteligencije omogućuje odgajateljima da se bolje prilagode različitim potrebama djece, izgrađujući njihovu empatiju i otpornost te konstruktivno rješavajući izazovne situacije. Studije su također pokazale da postoji pozitivna povezanost između razine emocionalne inteligencije odgajatelja i različitih pokazatelja kvalitete odgojnog rada, što uključuje i postignuća djece te njihovo socijalno-emocionalno blagostanje. Emocionalna inteligencija odgajatelja ključna je za uspješno upravljanje dinamikom modernih odgojno-obrazovnih okruženja. Ona omogućuje odgajateljima da izgrade bliske odnose s djecom, podržavajući njihov akademski uspjeh i cjeloviti razvoj. Visoka razina emocionalne inteligencije također doprinosi njihovoj sposobnosti prilagodbe i empatije, što je ključno za efikasno suočavanje s različitim potrebama djece i uspješno rješavanje izazovnih situacija.

Emocionalna inteligencija odgojitelja direktno utječe na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Ona omogućuje odgajateljima da uspostave pozitivno i poticajno okruženje u kojem učenici mogu prosperirati, što je ključno za njihov emocionalni i akademski razvoj. Holikova (2024) naglašava kako visoka razina emocionalne inteligencije olakšava odgajateljima prepoznavanje potreba svakog djeteta, pružanje adekvatne podrške te izgradnju bliskih i povjerljivih odnosa. U kontekstu suvremenog obrazovanja, važnost emocionalne inteligencije među odgojiteljima ne može se previdjeti. Ova kompetencija, koja obuhvaća prepoznavanje, razumijevanje i upravljanje emocijama, ključna je za stvaranje podražavajućeg okruženja za učenje, uspostavu efikasne komunikacije s učenicima te promicanje socijalno-emocionalnog učenja. Emocionalna inteligencija ne samo da pomaže odgajateljima u uspostavljanju bliskih odnosa s djecom i stvaranju poticajnog okruženja za učenje, već je ključna i za njihov osobni i profesionalni razvoj. Istovremeno, istraživanja jasno pokazuju da odgajatelji s visokom

emocionalnom inteligencijom bolje mogu prilagoditi svoj pristup individualnim potrebama učenika i uspješnije rješavati izazovne situacije, što značajno doprinosi ukupnoj kvaliteti obrazovnog iskustva djece.

4.3 Odnos odgajatelj – dijete

Odnos između odgajatelja i djeteta u vrtiću ima ključan značaj za emocionalni, socijalni i akademski razvoj djeteta. Prema istraživanjima Pianta, Hamrea i Allena (2012), djeca koja su imala pozitivne odnose s odgajateljima u vrtiću pokazala su bolju prilagodbu u školi u usporedbi s početnim procjenama iz vrtića. Ovi rezultati (Pianta, Hamre i Allen, 2012) ukazuju na to koliko odnosi između odgajatelja i djece mogu značajno utjecati na buduće uspjehe i izazove djece u školi. S druge strane, djeca koja su imala negativne odnose s odgajateljima pokazala su lošiju prilagodbu i slabije odnose s učiteljima u osnovnoj školi.

Pianta i suradnici (2003) razvili su okvir koji naglašava važnost odnosa između odgajatelja i djece za razvoj djece u obrazovnim okruženjima. Temeljili su svoje istraživanje (Pianta i sur., 2003) na teoriji privrženosti koja ističe ključnu ulogu odnosa u razvoju djece. Prema ovom konceptualnom modelu, odnosi između odgajatelja i djece oblikovani su kroz međusobne karakteristike i dinamiku interakcija, što je odraženo u uzorcima odnosa unutar višerazinskog sustava koji uključuje obitelj, zajednicu i obrazovne institucije.

Tatalović Vorkapić (2020, 2024) ističe da odgajatelji posjeduju specifično znanje i vještine koje su ključne za vođenje odgojnih aktivnosti u vrtiću. Njihova uloga kao stručnjaka direktno uključenih u svakodnevnu skrb i obrazovanje djece čini ih nezamjenjivim u formiranju dječje dobrobiti i razvoja. Kvalitetan odnos s odgajateljem može biti ključni prediktor uspješne prilagodbe djeteta na nove životne situacije. Odnos s odgajateljem igra ključnu ulogu u tome kako dijete percipira instituciju i kako se nosi s novim izazovima, osobito tijekom procesa prilagodbe na vrtić ili jaslice.

Tatalović Vorkapić (2020, 2024) također naglašava važnost ulaganja u edukaciju i podršku odgajateljima kako bi se osiguralo optimalno okruženje za razvoj djece. Kroz ovaj odnos, dijete razvija osjećaj povjerenja prema odgajatelju i uči kako se povezivati s drugima na emocionalnoj razini. Komunikacija prilagođena djetetovom uzrastu ključna je za uspješnu interakciju i razumijevanje između odgajatelja i djeteta.

Autori kao što su Chen i Phillips (2018), Pianta i Hamre (2009), O'Connor (2011) te Hamre (2012) istražuju različite aspekte koji oblikuju kvalitetu interakcije između odgajatelja i djece, klasificirajući ih u tri dimenzije: atributi odgajatelja, atributi djece te socijalno-ekološki faktori. Visoka razina obrazovanja odgajatelja, niska razina stresa i visoka samoprocjena odgajatelja pokazali su se kao ključni faktori povezani s kvalitetnijim interakcijama s djecom. Ovi faktori ne samo da utječu na emocionalnu bliskost i podršku koju odgajatelj pruža djetetu, već i na djetetovu spremnost za učenje i socijalizaciju u grupi. Važno je napomenuti kako istraživači uspješno povezuju teorijska saznanja s praksom, pružajući dokaze o važnosti ulaganja u obrazovanje odgajatelja kako bi se osigurala kvalitetna skrb i podrška za svako dijete u predškolskom okruženju.

Dodatno, Pianta i Hamre (2001) ističu značaj socijalno-ekoloških faktora, sugerirajući potrebu za sustavnom podrškom i resursima koji bi podržali odgajatelje u njihovoj svakodnevnoj praksi. S obzirom na kompleksnost odnosa odgajatelj-dijete, istraživanja pružaju temelj za daljnje unaprjeđenje prakse u predškolskom odgoju, ističući potrebu za kontinuiranim stručnim usavršavanjem odgajatelja te nužnost razumijevanja kontekstualnih faktora koji mogu utjecati na kvalitetu tog odnosa. Istraživanja podržavaju ideju da ulaganje u kvalitetu odnosa odgajatelj-dijete igra ključnu ulogu u poticanju optimalnog razvoja djece u ranim godinama, što ukazuje na važnost kontinuiranog poboljšanja i podrške u predškolskom odgoju.

Pravilno razvijanje veze između odgajatelja i djeteta doprinosi emocionalnom i socijalnom razvoju djeteta te stvara osjećaj sigurnosti, ljubavi i pripadnosti unutar vrtićke zajednice. Kroz podršku i prihvaćanje koje odgajatelji pružaju, djeca se osjećaju podržano u svom okruženju, što pozitivno utječe na međusobne odnose među djecom i stvara povoljnu socijalno-emocionalnu klimu. Stokes Szanton (2000) ističe važnost srdačnog i individualnog pristupa od strane odgajatelja, što pomaže u smanjenju tjeskobe kod djece i roditelja te u izgradnji povjerenja unutar vrtićke zajednice. Odnos između odgajatelja i djeteta ključan je ne samo za emocionalni i socijalni razvoj djeteta, već i za akademski razvoj u ranoj dobi. Kvalitetan odnos temeljen na povjerenju, podršci i bliskosti stvara sigurno okruženje u kojem djeca mogu učiti, istraživati i rasti.

Pravilno razvijanje odnosa između odgajatelja i djeteta ključno je za emocionalni, socijalni i akademski razvoj djeteta u ranoj dobi. Kroz podršku, prihvaćanje i srdačan pristup, odgajatelji stvaraju sigurno okruženje u kojem djeca mogu prosperirati. Ulaganje u razvoj ovog odnosa trebao bi biti prioritet u predškolskom odgoju kako bi se osigurala optimalna dobrobit i

napredak djece. Ističe se kompleksnost i značaj odnosa između odgajatelja i djeteta te potiče promišljanje o strategijama i pristupima koji potiču optimalan razvoj djece u ranom djetinjstvu, što značajno utječe na njihovu budućnost i dobrobit (Pianta i Stuhlman 2004).

4.4 Individualni pristup i diferencirani pristup

Individualni pristup i diferencirani pristup u radu s djecom u vrtićima predstavljaju ključne elemente koji omogućuju optimalan razvoj svakog djeteta. Autori kao što su Petrović-Sočo (2009), Kotob i Arnouss (2019), Stevanović (2000) te Višnjić Jevtić (2019) ističu važnost prilagodbe odgojno-obrazovnih praksi prema individualnim potrebama i interesima djece. Ovaj pristup ne samo da potiče djetetov razvoj u različitim aspektima, već i stvara temelje za njihovu akademsku uspješnost i socijalnu integraciju.

Ključna karakteristika individualnog pristupa je pažljivo prilagođavanje odgojno-obrazovnih aktivnosti prema specifičnim potrebama svakog djeteta. Autorica Petrović-Sočo (2009) naglašava važnost cjelovitosti kurikuluma u odgojno-obrazovnim ustanovama, koji uključuje ne samo formalno obrazovanje već i ključne procese poput odgoja, zdravstvene zaštite, njege i zaštite djeteta. Njezin pristup stavlja naglasak na kvalitetu života djece kroz poticanje socijalnih interakcija, osiguravanje stimulativnog fizičkog okruženja te prilagodbu individualnih potreba i tempa učenja svakog djeteta. Suvremeni kurikulum, prema njezinim riječima, trebao bi omogućiti djeci da aktivno sudjeluju u vlastitom učenju, potičući istraživanje i stvaranje znanja u poticajnom okruženju. Važnost osjetljive uloge odgajatelja koji pažljivo prate djetetove potrebe, slušaju ih, promatraju i prilagođavaju odgojno-obrazovne aktivnosti prema njihovim interesima također je istaknuta. Petrović-Sočo (2009) naglašava da je prilagodljivost i individualizacija ključna za optimalnu podršku dječjem razvoju, čime se osigurava da kurikulum ne samo da educira, već i podržava sve aspekte djetetovog razvoja i dobrobiti, stvarajući temelje za daljnji akademski uspjeh i socijalnu integraciju u širem društvenom kontekstu.

Autori Kotob i Arnouss (2019) također ističu važnost ranog obrazovnog okruženja u vrtićima kao početku obrazovnog putovanja djeteta. Njihov naglasak je na diferenciranoj nastavi kao pedagoškoj filozofiji koja uzima u obzir različite interese, spremnosti i stilove učenja djece. Ovaj pristup potiče uspješnost i angažman djece u učenju te podržava inkluzivno okruženje gdje svako dijete može osjetiti podršku i motivaciju za učenje. Autori ističu ključnu ulogu

odgajatelja u prepoznavanju i poticanju različitosti među djecom, što pomaže u razvoju njihovih socijalnih vještina i samopouzdanja u ranom djetinjstvu.

Stevanović (2000) naglašava važnost individualnog pristupa odgajatelja prema svakom djetetu, uvažavajući njihove specifične potrebe poput navika spavanja, prehrane i ritma svakodnevnog života. Ovaj pristup ne samo da stvara sigurno okruženje za djecu već i razvija emocionalnu povezanost i povjerenje između odgajatelja i djeteta. Kroz različite metode komunikacije i interakcije, odgajatelji potiču djecu na sudjelovanje u aktivnostima koje podržavaju razvoj motoričkih vještina i samostalnosti, gradeći čvrstu vezu koja je ključna za emocionalni i socijalni razvoj djeteta.

Autorica Višnjić Jevtić (2019) ističe organizaciju smjena s preklapanjem od dva ili više sati kao podršku kontinuitetu tijekom tranzicijskih razdoblja u vrtićima. Naglašava važnost poticanja dječje inicijative u kreiranju i provođenju programa rada, što odgovara individualnim mogućnostima svakog djeteta u skladu s Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Njezin pristup promiče razvoj djece na različitim područjima, uključujući tjelesni, socijalno-emocionalni, osobni, spoznajni, jezični, komunikacijski, izražajni i kreativni razvoj, ističući važnost prilagodljivih i stimulativnih pedagoških praksi u podršci cjelokupnom razvoju djece. Uz kontinuirano usavršavanje i profesionalni razvoj, odgajatelji mogu unaprijediti svoje kompetencije u podršci prijelazu i prilagodbi djece. Edukacija o najnovijim pedagoškim praksama, razvoj emocionalne inteligencije te promicanje fleksibilnosti u radu omogućuju odgajateljima da efikasnije odgovore na izazove koje donosi svaki novi prijelaz djeteta u vrtiću. Time se osigurava da odgojno-obrazovni sustav ne samo da educira, već i podupire cjeloviti razvoj svakog djeteta, pripremajući ih za uspješnost u školskom i kasnijem životnom okruženju.

Ulaganje u individualni pristup i diferenciranu nastavu u predškolskom odgoju ključno je za podršku razvoju svakog djeteta. Ovi pristupi ne samo da prilagođavaju obrazovne sadržaje prema potrebama djece već i stvaraju inkluzivno okruženje koje potiče njihovu osobnost, kreativnost i samostalnost. Kontinuirano usavršavanje odgajatelja i primjena najnovijih pedagoških praksi osiguravaju da odgojno-obrazovni sustav ne samo da educira, već i podržava sve aspekte djetetovog razvoja, pripremajući ih za uspješnost u daljnjem školovanju i životu.

4.5 Suradnja s roditeljima i obitelji

Prilagodba djeteta na vrtićki život često predstavlja izazov kako za roditelje tako i za odgajatelje. Ovaj proces obično započinje postupnim uvodom djeteta u vrtićko okruženje, što uključuje nekoliko dana boravka roditelja s djetetom. U tom periodu, roditelji imaju priliku zajedno s odgajateljima procijeniti kada je pravi trenutak za prvi samostalni boravak djeteta u vrtiću. Ovaj pristup, koji je temeljen na postupnom smanjivanju prisutnosti roditelja, pomaže djetetu da se postupno prilagodi novoj situaciji. Jedna od ključnih prepreka s kojom se roditelji često suočavaju jest osjećaj straha. Ti osjećaji mogu biti rezultat emocionalne veze i zaštite koju roditelji osjećaju prema svojoj djeci, kao i neizvjesnosti oko toga kako će se njihovo dijete prilagoditi novom okruženju. Strahovi roditelja mogu se prenijeti na dijete, što može otežati proces prilagodbe djeteta od samog početka (Griebel i Niesel, 1997).

Iskustva odgajatelja pokazuju da produženo vrijeme prilagodbe s roditeljima može imati negativne posljedice. Na primjer, ako se dijete previše dugo navikava na prisutnost roditelja u vrtiću, može razviti pogrešnu naviku da će roditelji uvijek biti prisutni kad god to poželi. To može dovesti do povećane anksioznosti i teškoća u kasnijem periodu kad se dijete mora naviknuti na samostalan boravak u vrtiću. Stoga je važno da odgajatelji i roditelji zajedno rade na postupnom uvođenju djeteta u vrtićko okruženje, poštujući individualne potrebe svakog djeteta. Pristup koji uključuje postupno smanjivanje prisutnosti roditelja, uz podršku odgajatelja, može olakšati djetetu prilagodbu na vrtić i pomoći u izgradnji samopouzdanja djeteta u novom okruženju. Ovaj pristup također može pomoći roditeljima da postupno razvijaju povjerenje prema vrtiću kao sigurnom i poticajnom mjestu za njihovu djecu (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Odgajateljsko iskustvo opisano u radu Mašković, Drožđan, Sokač i Josić (2018) ističe važnost razumijevanja i podrške tijekom procesa prilagodbe djece u vrtiću. Prikazano iskustvo dvogodišnjeg dječaka koji je izražavao otpor dolaskom u jaslice, što se manifestiralo povraćanjem, jasno ilustrira kompleksnost ovog prijelaznog razdoblja za malu djecu i njihove roditelje. Važno je naglasiti da je odgajateljica prepoznala da je reakcija djeteta na prilagodbu i svojevrsna manipulacija, što je majku potaknulo na zabrinutost i sumnje. Međutim, odgajateljica je majci pružila smjernice kako adekvatno reagirati, ističući važnost dosljednosti i povjerenja u proces prilagodbe. Ovo iskustvo dodatno potvrđuje da su očekivanja roditelja često različita od stvarnosti prijelaznog razdoblja u vrtić. Mnogi roditelji predviđaju laganu adaptaciju za svoju veselu djecu, ali susret s djetetovim otporom može biti iznenađujuće i

zahtjevno iskustvo. Važnost podrške od strane odgajatelja, koji prepoznaju prirodne izazove ovog procesa te pružaju smjernice i podršku kako roditeljima, tako i djeci, ključna je za uspješnu prilagodbu (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Odgajatelji naglašavaju kako je razumijevanje i prihvaćanje procesa odvajanja bitno za djetetov emocionalni razvoj te da je svako dijete jedinstveno u načinu na koji će se prilagoditi novoj okolini. Roditeljima se preporučuje da budu osjetljivi na potrebe djeteta, ali istovremeno i dosljedni u podršci koju pružaju tijekom ovog važnog tranzicijskog perioda. Nadalje, ovo iskustvo pokazuje koliko je važno da roditelji imaju povjerenje u profesionalnost odgajatelja te da surađuju s njima kako bi zajedno podržali djetetovu adaptaciju. Martina Sokač (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018) ističe da je u takvim situacijama ključno da roditelji prihvate savjete i smjernice odgajatelja te da se prilagode djetetovim potrebama i ritmu prilagodbe. Iskustvo koje prikazuje Mašković, Drožđan, Sokač i Josić (2018) naglašava složenost i važnost podrške tijekom procesa prilagodbe djece u vrtiću, ističući ulogu odgajatelja kao ključne figure u olakšavanju ovog prijelaznog razdoblja za djecu i njihove obitelji.

Suradnja između roditelja i odgajatelja u vrtićima i jaslicama ključna je za uspješan razvoj djeteta. Ova suradnja temelji se na uzajamnom poštovanju, povjerenju te otvorenoj i iskrenoj komunikaciji, a sve s ciljem dobrobiti djeteta. U današnjem kontekstu rane i predškolske edukacije, važno je naglasiti da odgovornost za kvalitetnu suradnju leži na svim stranama, i na roditeljima, i na odgajateljima. Partnerstvo između roditelja i odgajatelja od presudne je važnosti posebno tijekom prijelaznih perioda poput prilagodbe djeteta na život u vrtiću ili jaslicama. Otvorena komunikacija između obitelji i odgajatelja omogućuje bolje razumijevanje djetetovih potreba, interesa, ali i mogućih izazova s kojima se dijete susreće u novom okruženju (Tatalović Vorkapić, 2020, 2024).

Roditelji imaju ključnu ulogu u dijeljenju važnih informacija s odgajateljima o svojem djetetu, uključujući njegove navike, strahove, interese te zdravstvene aspekte koji mogu biti relevantni za njegov boravak u vrtiću. S druge strane, odgajatelji trebaju redovito informirati roditelje o napretku i ponašanju djeteta u vrtiću te ih obavještavati o svim važnim promjenama ili izazovima s kojima se dijete susreće. Stalna razmjena informacija omogućuje prilagodbu odgojno-obrazovnih aktivnosti prema djetetovim individualnim potrebama i osigurava kontinuiranu podršku njegovom razvoju. Ovaj partnerski odnos pomaže u stvaranju sigurnog i poticajnog okruženja za svako dijete u vrtiću, što je ključno za njegov emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Ključno je za ostvarivanje kvalitetnog partnerstva s roditeljima u vrtiću pripremiti roditeljske sastanke poput kreativnih radionica, grupnih sastanaka te proslava i posjeta. Važno je informirati i konzultirati roditelje te pokazivati empatiju u radu s djecom i roditeljima. Suradnja treba biti na partnerskoj razini, s naglaskom na razumijevanje kako roditeljski postupci utječu na djetetov razvoj. Institucionalna podrška uključuje edukaciju i osnaživanje roditelja kroz radionice i diskusijske grupe te korištenje suvremenih tehnologija za bolju komunikaciju i koordinaciju aktivnosti, što pridonosi izgradnji funkcionalnog partnerstva u dječjem vrtiću (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Razvojna mapa predstavlja koristan alat za pratnju razvoja djeteta i njegovog napretka, sudjelujući u njoj roditelji i odgajatelji. Istraživanja u području ranog i predškolskog odgoja otkrivaju značajne razlike u praksama pri prijelazu i prilagodbi djece, kako između zemalja i njihovih obrazovnih sustava, tako i unutar istih zemalja, što uključuje podršku dječjoj socijalno-emocionalnoj dobrobiti i organizaciju prijelaza (Tatalović Vorkapić, 2020, 2024).

4.6 Metodičko – didaktički pristup organizacije prijelaza

Kvalitetna interakcija između djece, roditelja i odgajatelja ključna je za prilagodbu djece na vrtić i njihov daljnji razvoj. Stoga je važno organizirati vrtićke aktivnosti na način koji potiče ove kvalitetne odnose. Proces uvođenja djece u vrtić ima značajan utjecaj iz više razloga. Prvo, on uspostavlja vezu između obiteljskog života i vrtića. Drugo, ovaj proces može biti emocionalno zahtjevan za djecu, što se očituje povišenim razinama kortizola tijekom tog razdoblja. Prema teoriji privrženosti, ulazak djece u vrtić nije samo razdvajanje od roditelja, već i suočavanje s novom, nepoznatom situacijom. S obzirom na to da je prijelaz u vrtić ključan za razvoj djeteta prema teorijama prilagodbe i privrženosti, važno je istražiti najbolje prakse za provođenje ovog procesa, što je područje koje zahtijeva dodatna istraživanja (Andersson Søre, Schad i Psouni, 2023). Organizacija vrtićkih aktivnosti trebala bi biti usmjerena na poticanje ovih kvalitetnih interakcija kako bi se djeci pružila stabilnost i podrška tijekom prijelaznog razdoblja. Ovaj aspekt direktno podržava metodičko-didaktički pristup jer naglašava važnost planiranja strategija koje će podržati emocionalnu stabilnost i kontinuitet skrbi za djecu u novom okruženju.

Puccioni (2018) ističe da uvjerenja odgojitelja oblikuju njihove prakse, uključujući stavove o spremnosti djece za vrtić, važnosti uključenosti roditelja te vlastitoj učinkovitosti. Ove prakse, koje se često nazivaju i praksama približavanja, uključuju slanje informacija roditeljima o vrtićkoj grupi te organizaciju otvorenih vrata nakon početka školske godine. Važno je razumjeti

kako uvjerenja odgojitelja utječu na način na koji provode prakse prijelaza. Istraživanja su pokazala da prakse prijelaza koje su usmjerene na povećanje uključenosti roditelja često dovode do boljih ishoda za djecu, posebice u pogledu njihove pripremljenosti za formalno obrazovanje. Ipak, potrebno je više istraživanja o procesu donošenja odluka odgojitelja u vezi s ovim naporima, kako bi se bolje razumjelo kako njihova uvjerenja oblikuju te prakse. Razumijevanje emocionalnih iskustava djece i odgajatelja ključno je za uspješan metodičko-didaktički pristup, jer omogućuje odgojiteljima da prilagode svoje strategije kako bi bolje podržali emocionalne potrebe djece tijekom prijelaza.

Istraživanje koje je provodio Fincham i Fellner (2016) ističe važne aspekte iskustava odgajatelja vezanih uz proces prijelaza djece u vrtić, koji su promatrani kroz narativne zapise i pažljivo promatranje djece. Odgajatelji su prepoznali da je proces adaptacije za djecu povezan s promjenama u njihovom identitetu. Ovaj identitet odgajatelji su shvaćali kao zajedničku konstrukciju koja uključuje dječju samopercepciju i percepciju drugih o njima. Bitnu ulogu u oblikovanju dječjeg identiteta igra i sama ustanova, organizirajući djecu u određene skupine s kolektivnim oznakama kao što su "bebe," "djeca jasličke skupine" ili "vrtićka djeca." U početnim fazama prijelaza, djeca su postepeno uvedena u nove skupine, ponekad istražujući nove materijale odmah, dok su ponekad bila povučena i promatrala što rade drugi. Interakcije su se uglavnom odvijale među djecom koja su također prolazila kroz isti prijelaz, ali s vremenom su se djeca sve više uključivala u aktivnosti nove skupine te uspostavljala komunikaciju s novim odgojiteljima i vršnjacima. Odgajatelji su dokumentirali mnoge primjere gdje su djeca pokazala znakove prihvatanja novog identiteta kako su se učili rutine nove skupine i provodili više vremena u njoj. Ova prilagodba nije samo proces aklimatizacije na novo okruženje, već i aktivni sudjelujući proces u oblikovanju dječjeg identiteta u skladu s okolinom vrtića. Razumijevanje ovih dinamika ključno je za odgojitelje kako bi podržali djecu tijekom ovog važnog prijelaznog razdoblja. Pružanje podrške i stvaranje sigurnog i poticajnog okruženja u novoj skupini može značajno olakšati prilagodbu djece i potaknuti razvoj njihovog pozitivnog identiteta unutar vrtićke zajednice. Ovdje se naglašava uloga odgojitelja u oblikovanju dječjeg identiteta kroz organizaciju vrtićkih grupa i poticanje dječje interakcije u novom okruženju. To podržava metodičko-didaktički pristup jer ističe važnost stvaranja sigurnog i poticajnog okruženja u novoj skupini kako bi se podržao razvoj pozitivnog dječjeg identiteta.

Metodičko-didaktički pristup organizaciji prijelaza djece u vrtić zahtijeva pažljivo planiranje i prilagodbu. Važno je osigurati strategije i aktivnosti koje olakšavaju tranziciju djece iz obiteljskog okruženja u institucionalno. To uključuje stvaranje sigurnog i poticajnog okruženja koje podržava dječji razvoj te promovira kontinuitet i emocionalnu stabilnost u njihovim prvim koracima u vrtiću (Griebel i Niesel, 1997). Stoga, dublje razumijevanje i podrška emocionalnoj uključenosti odgajatelja u procesu prijelaza djece u vrtić ključni su za stvaranje pozitivnog iskustva za svako dijete te za izgradnju jakih temelja za njihov daljnji razvoj (Bandura, 1997). Prijelaz i prilagodba djece u vrtić često su nedovoljno istražena područja s ograničenim teorijskim podlogama, što može rezultirati nedostatkom standardiziranih pristupa. Stoga je ključno da odgajatelji kontinuirano unaprjeđuju svoju praksu kroz profesionalni razvoj kako bi se ispunili ovi nedostaci. Kontinuirano usavršavanje prakse odgajatelja igra ključnu ulogu u održavanju visoke kvalitete podrške djeci tijekom njihovog prijelaza u vrtić. Ovo područje obuhvaća redovitu edukaciju, sudjelovanje u radionicama i seminarima te refleksivnu praksu.

Priprema djeteta za vrtić ključna je faza u kojoj odgajatelji imaju središnju ulogu u stvaranju sigurnog i poticajnog okruženja. Emocionalna inteligencija odgajatelja neophodna je za uspostavljanje snažne socijalno-emocionalne veze s djecom, što je ključno za uspješnu prilagodbu. Kvalitetan odnos između odgajatelja i djeteta, obilježen povjerenjem i podrškom, ne samo da jača socijalnu klimu već i potiče emocionalni razvoj i samopouzdanje djece. Stoga je ulaganje u razvoj socijalno-emocionalnih kompetencija odgajatelja i podršku individualnim potrebama djece ključno za njihov sveobuhvatan razvoj i uspjeh u vrtićkom okruženju (Tatalović Vorkapić, 2020, 2024).

5. Zaključak

Rano djetinjstvo je ključno razdoblje za oblikovanje temelja emocionalne stabilnosti i socijalnih vještina. S obzirom na složenost životnih prijelaza, od ulaska u predškolski odgoj do svakodnevnih promjena poput reorganizacije dječje sobe, važno je razumjeti kako te promjene utječu na djetetov razvoj. Prethodno opisani modeli pružaju nam različite perspektive na ove procese, pomažući nam bolje razumjeti interakcije između djeteta i njegove okoline. Ovi modeli omogućuju odgajateljima i stručnjacima da razviju personalizirane strategije podrške koje su osjetljive na individualne potrebe djeteta, obiteljske i kulturne specifičnosti. Kroz primjenu ovih modela u praksi, odgajatelji mogu stvoriti podržavajuće okruženje koje potiče djetetovu prilagodbu na nove situacije i promjene.

Podrška obitelji, odgajatelja i stručnjaka ključna je za uspješno savladavanje prijelaza i prilagodbu djeteta na nove situacije. Obiteljska podrška pruža emocionalnu sigurnost, dok odgajatelji kroz strukturirane aktivnosti i podršku olakšavaju adaptaciju na promjene. Stručni suradnici doprinose širem razumijevanju i pružanju specifične podrške u tim ključnim trenucima. Integracija ovih oblika podrške stvara povoljno okruženje za zdrav razvoj djeteta. Razmatrajući složenost uloge odgajatelja, jasno je da se njihov profesionalni razvoj ne završava s diplomiranjem, već se nastavlja tijekom cijele karijere. Učinkovit profesionalni razvoj odgajatelja uključuje ne samo stjecanje temeljnih znanja i vještina tijekom formalnog obrazovanja, već i sposobnost primjene tih znanja u praksi. Integracija teorije i prakse neophodna je za uspješno vođenje odgojno-obrazovnih aktivnosti. Kontinuirano usavršavanje, refleksija vlastite prakse i primjena novih spoznaja ključni su elementi koji omogućuju odgajateljima da prilagode svoj rad potrebama svakog djeteta.

Ključno je naglasiti da se profesionalni razvoj odgajatelja ne ograničava na pedagoške kompetencije, već uključuje i socijalno-emocionalne vještine koje su presudne za uspješan rad s djecom rane i predškolske dobi. Suvremeni pristupi u ranoj i predškolskoj edukaciji ističu nužnost prilagodbe obrazovnih praksi kako bi se osigurala podrška cjelokupnom razvoju djeteta. Edukacija odgajatelja o najnovijim pedagoškim praksama, kao i kontinuirano usavršavanje, ključni su za primjenu ovih pristupa u svakodnevnom radu s djecom. Zato je važno da se edukacije provode kroz programe stručnog usavršavanja i da studijski programi za odgajatelje uključuju više kolegija usmjerenih na prijelaze i potrebne kompetencije. Takav pristup osigurava da odgajatelji budu opremljeni najnovijim znanjima i vještinama, što je ključno za njihovu učinkovitost u podršci djetetu tijekom važnih razvojnih faza i prijelaza.

Suradnja s roditeljima također ima značajnu ulogu u stvaranju pozitivnog okruženja za djecu, olakšavajući njihov prijelaz i prilagodbu na život u vrtiću. Ukupno gledano, individualni i diferencirani pristup predstavljaju temelje kvalitetne pedagoške prakse u vrtićima, čime se osigurava da svako dijete dobije potrebnu podršku za svoj emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj, pripremajući ih za uspješan i zadovoljavajući životni put.

6. Literatura

1. Andersson Søe, M., Schad, E., i Psouni, E. (2023, December). Transition to preschool: Paving the way for preschool teacher and family relationship-building. *Child & Youth Care Forum*, 52(6), 1249-1271. New York: Springer US.
2. Bagarić, N., Lasić, F., i Matović, E. (2021). Profesionalni razvoj i profesionalizam odgojitelja kroz razvoj kompetencija. U: A. Višnjić-Jevtić, M. Galinec i H. Biškup (ur.), *Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa Zajedno rastemo - Suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (Vol. 12, str. 12-15). Zagreb, Čakovec: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Dječji vrtić „Cvrčak” Čakovec.
3. Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. Stanford University, USA.
4. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Cefai, C., i Cavioni, V. (2013). *Social and emotional education in primary school: Integrating theory and research into practice*. Springer Science & Business Media, Springer New York, NY.
6. Cefai, C., i Cavioni, V. (2016). *Head and Heart for Children's Education: The role of the classroom teacher*. *Learning for Well-being Magazine*, (2), 1-7. Universal Education Foundation.
7. Cefai, C., Downes, P., i Cavioni, V. (2021). *A formative, inclusive, whole-school approach to the assessment of social and emotional education in the EU. NESET report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
8. Chen, S., i Phillips, B. (2018). Exploring teacher factors that influence teacher-child relationships in Head Start: A grounded theory. *The Qualitative Report*, 23(1), 80-97. Florida State University.
9. Coppola, S., D'Anna, C., Minghelli, V., i Vastola, R. (2024). Ecological dynamics approach in physical education to promote cognitive skills development: A review. *Journal of Human Sport and Exercise*, 19(3), 792-802.
10. Dusenbury, L., Calin, S., Domitrovich, C., i Weissberg, R. P. (2015). What Does Evidence-Based Instruction in Social and Emotional Learning Actually Look Like in

- Practice? A Brief on Findings from CASEL's Program Reviews. *Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning*.
11. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe. (2008). Narodne Novine, br. 63/08. Hrvatski sabor, Zagreb. Preuzeto 10.3.2024. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html
  12. Duraiappah, A. K., Mercier, J., i Singh, N. C. (2020). Rethinking learning - Summary for decision makers. In *Rethinking learning: A review of social and emotional learning for education systems* (pp. 1-33). UNESCO. https://www.researchgate.net/publication/343290284_Rethinking_Learning_-_Summary_for_Decision_Makers
  13. Eret, L. (2012). Odgoj i manipulacija: razmatranje kroz razvojnu teoriju ekoloških sustava. *Metodički ogledi*, 19 (1), 143-161. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/94726>
  14. Fincham, E. N., i Fellner, A. R. (2016). Transitional practice: Teachers and children in-between classrooms in one early childhood centre. *Journal of Early Childhood Research*, 14(3), 310-323.
  15. Grazzani, I., Agliati, A., Conte, E., Cavioni, V., Gandellini, S., Ornaghi, V., ... i Vintur, T. (2021). *PROMEHS Kurikul za promicanje mentalnoga zdravlja u vrtićima i školama: Smjernice za nositelje obrazovnih politika u svrhu promicanja mentalnoga zdravlja*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci.
  16. Griebel, W., i Niesel, R. (1997, September). From family to kindergarten: A common experience in a transition perspective. In *Seventh Conference on the Quality of Early Childhood Education: Childhood in a Changing Society*, European Early Childhood Education Research Association, Munich (pp. 3-6). Preuzeto s https://www.researchgate.net/profile/Wilfried-Griebel/publication/265285926_From_Family_to_Kindergarten_1_A_Common_Experience_in_a_Transition_Perspective/links/56c4954e08ae736e7046f2f1/From-Family-to-Kindergarten-1-A-Common-Experience-in-a-Transition-Perspective.pdf
  17. Hamre, B. K., i Pianta, R. C. (2001). Early teacher–child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child development*, 72(2), 625-638.
  18. Holikova, L. (2024, May). Developing teachers'emotional intelligence: a pathway to professional growth and student success. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (231-235).

19. Howes, C., Burchinal, M., Pianta, R., Bryant, D., Early, D., Clifford, R., i Barbarin, O. (2008). Ready to learn? Children's pre-academic achievement in pre-kindergarten programs. *Early childhood research quarterly*, 23(1), 27-50.
20. Hrvatska, R. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Preuzeto s <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalnikurikulum-za-rani-ipredskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>
21. International Step by Step Association. (2010). *Competent educators of the 21st century: Principles of quality pedagogy*. Core Group of Quality Experts. International Step by Step Association.
22. Krstović, J., Vujičić, L., i Pejić Papak, P. (2016). *Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
23. Mašković, T., Drožđan, D., Sokač, M., i Josić, M. (2018). *Od jaslica do škole: vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. Zagreb: Vlastita Naklada: Sokač.
24. Mashburn, A. J., Pianta, R. C., Hamre, B. K., Downer, J. T., Barbarin, O. A., Bryant, D., ... i Howes, C. (2008). Measures of classroom quality in prekindergarten and children's development of academic, language, and social skills. *Child development*, 79(3), 732-749.
25. Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama: priručnik za odgojitelje i stručne suradnike*. Imotski: Naklada Potjeh.
26. National Association for the Education of Young Children. (2020). *Professional standards and competencies for early childhood educators*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
27. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 6(1-2), 123-136.
28. Piaget, J. (1970). *Piaget's theory* (Vol. 1) (pp. 703-732). New York: Wiley.
29. Pianta, R. C., Cox, M. J., i Snow, K. L. (Eds.). (2007). *School readiness and the transition to kindergarten in the era of accountability* (str. 3-10). Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing.
30. Pianta, R. C., i Stuhlman, M. W. (2004). Teacher-child relationships and children's success in the first years of school. *School psychology review*, 33(3), 444-458.
31. Pianta, R. C., Hamre, B. K., i Allen, J. P. (2012). Teacher-student relationships and engagement: Conceptualizing, measuring, and improving the capacity of classroom

- interactions. U: *Handbook of research on student engagement* (str. 365-386). Boston, MA: Springer US.
32. Puccioni, J. (2018). Understanding How Kindergarten Teachers' Beliefs Shape Their Transition Practices. *School Community Journal*, 28(1), 249-272,
33. Puccioni, J., Froiland, J. M., i Moeyaert, M. (2020). Preschool teachers' transition practices and parents' perceptions as predictors of involvement and children's school readiness. *Children and Youth Services Review*, 109, 104742.
34. Rimm-Kaufman, S. E., Pianta, R. C., Cox, M. J., i Bradley, R. H. (2003). Teacher-rated family involvement and children's social and academic outcomes in kindergarten. *Early Education and Development*, 14(2), str. 179-198.
35. Rimm-Kaufman, S. E., i Pianta, R. C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21, 491–511.
36. Sabol, T. J., i Pianta, R. C. (2012). Relationships between teachers and children. In W. M. Reynolds & G. E. Miller (Eds.), *Handbook of psychology* (Vol. 7, pp. 199-211). Educational Psychology. Hoboken, NJ: Wiley.
37. Schonert-Reichl, K. A., Kitil, M. J., i Hanson-Peterson, J. (2017). *To Reach the Students, Teach the Teachers: A National Scan of Teacher Preparation and Social & Emotional Learning. A Report Prepared for CASEL*. Collaborative for academic, social, and emotional learning. Vancouver, B.C.: University of British Columbia
38. Sindik, J. (2014). Karakteristike dobrih odgajatelja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(75), 20-21.
39. Sindik, J. (2010). Povezanost emocionalne kompetencije te mašte i empatije odgojitelja sa stavovima o darovitoj djeci. *Život i škola*, 56(24), 65-90. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/63279>
40. Skupnjak, D. (2012). Teorija razvoja i učenja L. Vygotskog, U. Bronfenbrennera i R. Feuersteina kroz prikaz slučaja. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 58(28), 219-228.
41. Slunjski, E., Šagud, M., i Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću–organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3(1), 45-58.

42. Stepanović-Ilić, I. (2010). Određenje vršnjačke interakcije i istraživanje njene uloge u kognitivnom razvoju u kontekstu Pijaževog i socio-kulturnog pristupa. *Psihološka istraživanja*, 13(2), 219-240.
43. Stevanović, M. (2000). *Predškolska pedagogija. Prva knjiga*. Rijeka: Express digitalni tisak.
44. Stevanović, M. (2000). *Predškolska pedagogija. Druga knjiga*. Rijeka: Express digitalni tisak.
45. Szanton, E. S. (2000). *Kurikulum za jaslice: razvojno-primjereni program za djecu od rođenja do 3 godine*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak .
46. Šimleša, D. (2017). Povezanost emocionalne kompetencije odgajatelja s kvalitetom odgojno-obrazovnog rada u ranom djetinjstvu. *Napredak*, 158(4), 417-433.
47. Tatalović Vorkapić, S. (2020). *Psihologija privrženosti i prilagodba u dječjem vrtiću – Psihologija dobrobiti djece (Vol. 1.)* Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci.
48. Tatalović Vorkapić, S. (2021). *Kako bez suza u dječji vrtić i osnovnu školu?: Podrška socijalno-emocionalnoj dobrobiti djece tijekom prijelaza i prilagodbe - Psihologija dobrobiti djece (Vol. 2.)* Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci.
49. Tatalović Vorkapić, S. (2024). *Dobrobit djece tijekom prijelaznih perioda: Empirijska provjera Ekološko-dinamičkog modela; Psihologija dobrobiti djece vol. 3*. Rijeka: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Rijeci.
50. Tatalović Vorkapić, S. i Jelić Puhalo, J. (2016). Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 157(1-2), 205-220.
51. Tatalović Vorkapić, S. (2019). Children's well-being during transition periods in Croatia: The proposal of empirical validation of Ecological-dynamic model. *INTED2019 Proceedings*, 265-276.
52. Višnjić Jevtić, A. (2019). *Zajedno rastemo-kompetencije djeteta za cjeloživotno učenje*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Dječji vrtić „Cvrčak” Čakovec.
53. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press
54. Župančić, M. i Hasikić, A. (2022). Kompetencije odgojitelja. *Varaždinski učitelj*, 5 (9), 505-513. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/275812>